

KFA FUARCILIK
Küresel Fuar Acentesi
Global Fair Agency

İSPANYA ÜLKE RAPORU

ŞUBAT 2019

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	3
TABLO LİSTESİ	3
YÖNETİCİ ÖZETİ	4
1. GENEL BİLGİ	5
2. COĞRAFİ KONUM	6
2.1. Siyasi ve İdari Yapı	6
2.2. Nüfus ve İşgücü Yapısı	7
2.3. Doğal Kaynaklar	7
3. GENEL EKONOMİK DURUM	8
3.1. Ekonomik Yapı	8
3.2. Ekonomik Performans	8
3.3. Ekonomi Politikaları	9
3.4. Enflasyon	10
4. EKONOMİ'DE ÖNE ÇIKAN SEKTÖRLER	11
4.1. Tarım	11
4.2. Sanayi	11
4.3. Madencilik	12
4.4. İnşaat	12
4.5. Turizm	13
4.6. Ulaştırma ve Telekomikasyon Altyapısı	13
4.7. Telekomünikasyon	14
4.8. Enerji	14
4.9. Bankacılık	15
4.10. Perakende Sektörü	16
5. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR	16
5.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü	16
5.1.1. Ülkeler İtibarıyla Doğrudan Yabancı Yatırımlar	17
5.1.2. Sektörler İtibarıyla Doğrudan Yabancı Yatırımlar	17
5.1.3. İspanya'daki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)	17
5.2. Şirket Birleşmeleri ve Marka Satın Almalar	17
6. DIŞ TİCARET	17
5.1. İspanya'nın İhracatı	18
5.2. İspanya'nın İthalatı	19
6. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER	20
6.1. Dış Ticaret Politikası	20

6.2.	İthalat Rejimi.....	20
6.3.	İhracat Rejimi.....	20
6.4.	Tarifeler ve Diğer Vergiler.....	20
6.5.	Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar	21
7.	TÜRKİYE İLE TİCARET	22
8.	BURSA İLİNİN İSPANYA İLE DIŞ TİCARETİ.....	23
9.	İKİ ÜLKE ARASINDAKİ ANLAŞMA VE PROTOKOLLER	24
10.	PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	24
10.1.	Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları	24
10.2.	Dağıtım Kanalları.....	24
10.3.	Tüketici Tercihleri	25
10.4.	Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme	26
10.5.	Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler.....	27
10.6.	Fiyatlandırma ve Ödeme Koşulları.....	27
10.7.	Kamu İhaleleri.....	27
11.	İŞADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR.....	28
11.1.	Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler.....	28
11.2.	Para Kullanımı.....	28
11.3.	Pasaport ve Vize İşlemleri.....	29
11.4.	Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri	29
11.5.	Kullanılan Lisan	29
11.6.	Ulaşım	29
11.7.	Yerel Saat	30
11.8.	Telefon Kodları.....	30
12.	SWOT ANALİZİ	31
13.	YARARLI ADRESLER.....	32
14.	KAYNAKÇA.....	33

KISALTMALAR

GTIP: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu

USD: United States Dollar (Amerikan Doları)

GSMH: Gayri Safi Milli Hasıla

GSYİH: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: İspanya'nın Dış Ticareti (Milyon \$)	17
Tablo 2: İspanya'nın İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (1000 \$)	18
Tablo 3: Başlıca Ülkeler İtibari ile İhracatı (1000 \$).....	18
Tablo 4: İspanya'nın İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1000 \$)	19
Tablo 5: Başlıca Ülkeler İtibari ile İthalatı (1000 \$)	19
Tablo 6: İspanya'nın Türkiye ile Dış Ticareti (1000\$)	22
Tablo 7: Türkiye'nin İspanya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)	22
Tablo 8:Türkiye'nin İspanya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)	23
Tablo 9: Bursa ilinin İspanya ile Dış Ticareti (1000\$).....	23

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Yüzölçümü 504.782 km2 olan İspanya, Avrupa Birliği'nin ve Batı Avrupa'nın Fransa'dan sonra en büyük ikinci ülkesi olarak Avrupa kıtasının güneybatısında bulunan İber Yarımadası'nda yer almaktadır Türkiye, İspanya'nın tekstil ve konfeksiyon ithalatında ÇHC'nin ardından ikinci sırada gelmektedir.
- Türkiye, İspanya'nın ABD ve Fas'tan sonra AB ülkeleri dışındaki en büyük 3. ihracat pazarıdır.
- İspanya ekonomisi GSYİH'ye göre dünyanın 13., Avrupa Birliği'nin 5. büyük ekonomisidir.
- İspanya önemli petrol ve gaz kaynaklarına sahip olmamakla birlikte Batı Avrupa'nın mineral doğal kaynaklar açısından en zengin ülkesi konumundadır. Demir-dışı ve kıymetli metal üretiminde Avrupa'nın en önemli üreticisidir.
- Makine, motorlu taşıtlar; gıda maddeleri, eczacılık ürünleri, ilaçlar, diğer tüketim malları İspanya'nın başlıca ihracat kalemleridir.
- **İspanya'nın Başlıca İhracat Ortakları:** Fransa, Almanya, İtalya,Portekiz, Birleşik Krallık, AB.D.
İspanya'nın Başlıca İthalat Ortakları : Almanya, Fransa, Çin, İtalya, Hollanda, Birleşik Krallık
- 2019 yılı Ocak ayı verilerine göre ülkede işsizlik oranı 14,45 % düzeyindedir.
- 2018 yılında İspanya ve Türkiye arasında gerçekleşen ihracatımız 7,7 milyar doların üzerinde gerçekleşirken; ithalatımız 5,4 milyar olarak gerçekleşmiştir.
- **Başlıca İhraç Ürünlerimiz:** Otomobil, tekstil, eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, karayolu taşıtları aksam ve parçaları. (Türkiye, İspanya'nın tekstil ve konfeksiyon ithalatında ÇHC'nin ardından ikinci sırada gelmektedir.)
- **Başlıca İthal Ürünlerimiz :** giyim ürünleri, kara ulaşım araçları, otomotiv sanayi ürünleri, tıbbi ilaçlar, kimyasal maddeler ve demir-çelik ürünleri. (Türkiye, İspanya'nın ABD ve Fas'tan sonra AB ülkeleri dışındaki en büyük 3. ihracat pazarıdır.)
- 2018 yılında , Bursa ilinden İspanya'ya 774,3 milyon dolar ihracat gerçekleştirilirken, ithalat rakamı 340 milyon doların üzerinde olmuştur.
- 2019 verilerince **Bursa'da İspanya sermayeli 28 firma bulunmaktadır.**
- Uludağ İhracatçı Birlikleri'nin verilerine göre **Bursa'dan İspanya'ya ihracat yapan firma sayımız 442'dir.**

1. GENEL BİLGİ

RESMİ ADI	İSPANYA KRALLIĞI
YÖNETİM BİÇİMİ	PARLAMENTER DEMOKRASİYE DAYALI MONARŞİ
Kral	6. Felipe
BAŞBAKAN	Pedro Sánchez
BAŞKENT	MADRID
NÜFUS (WORLDOMETERS 2019)	46,426,033
YÜZ ÖLÇÜMÜ (KM ²)	504,782
DİL	İSPANYOLCA
ETNİK YAPI	İspanyol (Kuzeyde Bask ve doğuda Katalan milliyetçiliği etkin. Nüfusun yüzde 9,8'ini oluşturan 4,5 milyon göçmen Faslılar, Romanyalılar, İngilizler, Çinliler, İtalyanlar ve Kolombiyalıları oluşturuyor)
DİNİ YAPI	%70 Katolik, %20 İnançsız, %3,6 Müslüman
PARA BİRİMİ	AVRO
GSYİH (MİLYON \$)2018	1,86
KBGSYİH (\$)2018	40,371
BÜYÜME ORANI (%)2018	3

2. COĞRAFİ KONUM

Yüzölçümü 504.782 km² olan İspanya, Avrupa Birliği'nin ve Batı Avrupa'nın Fransa'dan sonra en büyük ikinci ülkesi olarak Avrupa kıtasının güneybatısında bulunan İber Yarımadası'nda yer almaktadır. Bu yarımada dışında Akdeniz'deki Balear Adaları, Afrika'nın kuzeyindeki Ceuta ve Melilla şehirleri ve Atlantik Okyanusu'ndaki Kanarya Adaları da İspanya ulusal sınırları içindedir. İspanya batıda yine İber Yarımadası'nda bulunan Portekiz, kuzeyde Fransa, ve güneyde Birleşik Krallık'a bağlı Cebelitarık ile komşudur.

Ülkenin başlıca şehirleri, başkent Madrid, Barselona, Valensiya, Seville, Zaragoza ve Malaga olarak sıralanabilir.

Batı Avrupa'nın neredeyse en geniş topraklarına ve en az nüfus yoğunluğuna sahip ülkesi olan İspanya'da iklim ve coğrafya oldukça değişken bir yapı sergilemektedir. Deniz seviyesinden 610 metre yüksekte olan Meseta Platosu, gerek çorak toprakları gerekse kötü iklim koşullarından dolayı Avrupa'nın en verimsiz alanlarından biridir. Bununla beraber, başkent Madrid ekonomik olmaktan çok politik nedenlerle bu platonun merkezine kurulmuştur.

Ülke nüfusu ve ekonomik faaliyetler çoğunlukla ülkenin sahil bölgelerinde ve ülkeyi kesen iki önemli nehrin etrafındaki vadilerde yoğunlaşmıştır. Bu nehirler kuzeyde Ebro ve güneyde Guadalquivir nehirleridir. Ebro nehri, Akdeniz'e dökülürken denizcilğe elverişli tek nehir olan Guadalquivir Sevilla şehrinden geçer.

Avrupa'da İsviçre'den sonra ikinci en dağlık ülke olan İspanya'da, plato ve yüksek ovaları çevreleyen dağların batı kesimleri hariç, yarımada'nın beşte ikisinden fazlasını sıradağlar kuşatır.

Ülkenin kuzeybatı bölgesinde Kuzey Atlantik etkisiyle yağışlar bol ve iklim ılımandır. Akdeniz sahillerinde ise kışlar ılık ve yağışsız, yazlar sıcak geçer. Kuzey doğu sahillerinde yaz yağışları yeterli düzeydeyken güney doğu sahillerinde yağışların yetersizliği özellikle meyve üretiminin yoğun olduğu bu bölgede sulama sistemlerine başvurulması gereğini doğurmaktadır. Guadalquivir nehrinin geniş tarım alanları sağladığı güney İspanya'da da yağışların az olmasından dolayı sık sık kuraklıklar yaşanmaktadır. Ülkenin iç kısımlarında ve 1.200 metreyi aşan dağlık kesimlerde kara iklimi yaşanır. Diğer taraftan, Kanarya Adaları'nda tropikal bir iklim hakimdir.

2.1. Siyasi ve İdari Yapı

İspanya Anayasal Parlamenter Monarşi ile yönetilmektedir. Devlet başkanı Kral Felipe VI. 'dır. Yasama, Temsilciler Meclisi (Congreso de los Diputados) ve Senato (Senado) olmak üzere İki Kamaralı Ulusal Meclis (Cortes Generales)'ten oluşmaktadır. Yürütme Başbakan ve Bakanlar Kurulu tarafından gerçekleştirilmektedir.

İspanya Meclisi, 350 milletvekili ve 264 senatörden oluşur. Ülkede her dört yılda bir seçim yapılır. Başbakan Kongre tarafından seçilmektedir.

Ülke; kentler, eyaletler ve özerk bölgelere ayrılmıştır. İspanya'da idari açıdan 17 özerk bölge (Endülüs, Aragon, Asturya, Kastilya-La Mancha, Valensiya, Extremadura, Galiçya, Rioja, Madrid, Murcia, Navarra, Balear Adaları, Bask Ülkesi, Kanarya Adaları, Kantabriya, Kastilya ve Leon ve Katalunya) ile Kuzey Afrika kıyısında 2 özerk şehir (Ceuta ve Melilla) bulunmaktadır. Yedi özerk bölgenin her biri (Asturias, Balearic Adaları, Cantabria, La Rioja, Madrid, Murcia, ve Navarre) aynı zamanda bir ildir. Her özerk bölge kendi yasalarını uygular. Devlet bunları tanımının yanı sıra kendi yasal düzenlemesinin bir parçası olarak korumaktadır.

General Franco'nun, 1975 yılındaki ölümüne kadar süren diktatörlüğünün ardından İspanya'nın ilk demokratik seçimleri Haziran 1977'de gerçekleştirilmiş ve Merkezi Demokratik Birlik (Union of the Democratic Centre/UDC) iktidara gelmiştir. 1982 yılından 1990'ların başına kadar süren İspanyol Sosyalist İşçi Partisi (PSOE) iktidarında ülkenin demokratik kurumları sağlamlaştırılmış, uluslararası platformda ülkenin statüsü güçlendirilmiş ve Avrupa Topluluğu'na (bugünkü AB) üye olunarak ülke ekonomisinde büyük gelişme sağlanmıştır.

Bununla beraber 1990'lı yılların başında yaşanan bir dizi siyasi ve mali kriz, Parti'nin 1993 seçimlerinde mutlak hakimiyetini yitirmesine sebep olmuştur. PSOE, yine de azınlık hükümeti olarak 1996 yılına kadar iktidarda kalmıştır.

1996 yılının Mart ayında gerçekleştirilen seçimler, İspanya siyasi hayatında yeni bir dönemin başlangıcıdır. Jose Maria Aznar başkanlığındaki orta sağ eğilimli Halkçı Parti (PP) bu seçimle iktidara gelmiş, 1996-2000 döneminde azınlık hükümetini kurmuş, 2000 yılı Mart ayında yapılan seçimlerde de bu kez bir çoğunluk hükümeti oluşturarak yeniden iktidara gelmiştir.

Nisan 2004'te yapılan seçimleri kazanan Sosyalist İşçi Partisi'nin (PSOE) Mart 2008'de yapılan seçimleri kazandığında 4 yıl daha iktidarda kalacağı beklenmekteydi. Ancak 20 Kasım 2011'de yapılan erken genel seçimlerde sağ görüşlü Halk Partisi (PP) tarihi bir zafer kazanarak tek başına iktidara gelirken, sosyalistler demokrasi tarihindeki en kötü sonuçlarını aldı.

İspanya'da 2004 yılından bu yana, iki dönemdir süren sosyalistlerin iktidarına son veren PP, 2000 yılında, Jose Maria Aznar döneminde elde ettiği 183 milletvekilini geçmeyi başardı. PP, İspanya demokrasi tarihinde ilk defa bu seçimlerde, 350 sandalyeden oluşan mecliste 186 sandalyeye sahip oldu.

Bu seçimlerde aday olmayan Başbakan Jose Luis Rodriguez Zapatero'nun yerine eski İşçileri Bakanı Alfredo Perez Rubalcaba'yı başbakan adayı olarak gösteren Sosyalist İşçi Partisi (PSOE) ise, İspanya demokrasi tarihindeki en kötü seçim sonucunu aldı. Son seçimlerde 169 milletvekiline sahip olan PSOE, son seçimler sonrasında 110 milletvekiline düştü. PSOE bu zamana kadarki seçimlerde en kötü sonucu 118 milletvekiline sahip olduğu 1977 yılında almıştı.

2.2. Nüfus ve İşgücü Yapısı

İspanya Ulusal İstatistik Ofisi (INE) verilerine göre 01.01.2016 itibarıyla ülke nüfusu 46,44 milyondur. Yabancı nüfus 4,4 milyondur. Ülkeye yönelik göçler İspanya'nın nüfus profilini hızla değiştirmektedir. Nüfusun %49'u erkek ve %51'i kadındır. Nüfus ülke içinde eşit olmayan bir şekilde dağılarak, büyük şehirlerde ve kıyı şeridinde yoğunlaşmıştır. Nüfusun %79'u şehirlerde yaşamaktadır.

İspanya, Batı Avrupa'nın en geniş arazili ve en düşük nüfus yoğunluğuna sahip ülkelerinden biridir. Ülkenin genel nüfus yoğunluğu, kilometrekareye 93 kişi düzeyindedir. Nüfusun dağılımı, ülkedeki ekonomik ve siyasi dengeleri belirlemede önemli rol oynamaktadır. Ülke topraklarının %52'sini oluşturan 4 bölgede (Aragon, Castilla y Leon, Castilla-La Mancha ve Extremadura) nüfus yoğunluğu kilometrekareye 30 kişiden azdır. Özellikle kırsal alanlardan şehirlere doğru göçlere bağlı olarak bu dört bölge ülke toplam nüfusunun %15'ini barındırmaktadır. Bölgenin bu özelliğinin tek istisnası, siyasi nedenlerle ülkenin merkezine inşa edilmiş olan Madrid ve çevresidir. Bu bölge, ülkede nüfusun en yoğun olduğu yerdir.

6- 16 yaşları arasındaki çocuklar için eğitimin zorunludur. Üniversite öğrencilerinin sayısı ise sürekli artış göstermektedir. Ülkede toplam 73 üniversite bulunmakta olup 23 tanesi özel okuldur. Öğrencilerin %90'ı devlet üniversitelerine devam etmektedir.

Ülke nüfusunun % 75,6'sı Katolik'tir. Ülke genelindeki resmi dil İspanyolca (Kastilyano)'dır. Ancak Katalanca, Baskça ve Galiçya da özerk bölgelerde (Katalonya, Bask Bölgesi, Galiçya, Valensiya, Navarra ve Balear Adaları) resmi dil olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte Valensiya Bölgesi'nde Katalanca'nın bir bask lehçesi olan Valensiyaca konuşulmaktadır.

İspanya'nın 2015 yılında 22,922 milyonluk işgücüne sahip olduğu ve bunun çoğunluğunu genelde orta yaş grubunun oluşturduğu görülmektedir. İşgücünün %46'sı kadın ve %54'ü erkektir. İspanya'da istihdam edilenlerin sektörlere göre dağılımı şu şekildedir: %76,3'ü hizmetler, % 13,72'si sanayi, %5,73'ü inşaat, ve %4,24'ü tarım.

2.3. Doğal Kaynaklar

İspanya, Avrupa'nın doğal ve yaban hayatın en çeşitli olduğu alanlara sahiptir. İklim ve fiziksel güzellik özellikle Akdeniz kıyılarında ve adalarda dinamik bir turizm sektörüne katkıda bulunmaktadır. Ancak, Akdeniz sahillerinin fazla gelişmesi doğal kaynaklara zarar verdiği tartışmasını da beraberinde getirmektedir. Ülke

topraklarının yaklaşık% 10'u verimli, % 45'i orta verimlilikte, % 35'i düşük verimlilikte ve verimsiz, % 10'u kayalıktır.

Yağışların az ve düzensiz olduğu Akdeniz kıyılarında kullanılan yoğun tarım tekniklerinin de etkisi ile toprak erozyonu ülkenin en önemli çevre sorunlarından biri haline gelmiştir. Ülke topraklarının %30'u ekilebilir alan, %8'i daimi ekilen alan, %13'ü çayır ve mera ve %33'ü de ormanlarla kaplıdır.

İspanya önemli petrol ve gaz kaynaklarına sahip olmamakla birlikte Batı Avrupa'nın mineral doğal kaynaklar açısından en zengin ülkesi konumundadır. Demir-dışı ve kıymetli metal üretiminde Avrupa'nın en önemli üreticisidir. 100'e yakın mineral ve maden rezervinin bulunduğu İspanya bunlardan 18'inde önemli miktarda üretim yapmaktadır. Bu metal ve mineraller; bakır, altın, demir, kurşun, çinko, alüminyum, magnezyum, civa, potasyum, flor, bentonit, kükürt, deniz ve kaya tuzu, kalay, kireçtaşı, tungsten ve kuvarsdır. Ülkenin kömür madenleri ve demir cevheri yatakları kuzeyde (Asturya, Kantabriya ve Bask), önemli civa rezervleri güneybatıda Almaden yakınlarında ve bakır ve kurşun yatakları da Andaluçya'da bulunmaktadır. Asturya'daki altın madeni Avrupa'daki en büyük altın madenlerinden biridir. İspanya aynı zamanda granit ve mermerde dünyanın önde gelen üreticilerinden biridir. Üretim talebin kat kat üzerinde olduğundan ihracatı da yapılmaktadır.

İspanya, petrol ve doğal gaz ihtiyacının %99'u ve kömür ihtiyacının %70'i için ithalata bağımlı bir ülkedir. Diğer taraftan çok yavaş ama istikrarlı bir yeniden yapılanma süreci içinde bulunan ülke içi kömür üretim sektörü rekabetçi olmayan yapısı ile ancak devlet desteği ile ayakta durmaktadır.

Diğer taraftan, enerjinin daha etkin kullanımının sağlanması yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Rüzgardan yararlanarak enerji üretiminin yapıldığı parkların sayısı son yıllarda hızla artmış, ülke bu açıdan Avrupa'nın önde gelen enerji üreticileri arasında Almanya'dan sonra ikinci sırayı almıştır. Dünya sıralamasında ise ABD başta olmak üzere Almanya'dan sonra üçüncü sırada yer almaktadır.

Doğal kaynaklar "Regalia İlkesi" düzenlemesi çerçevesinde devletindir. 21 Temmuz 1973 tarihli Madencilik kanunu ve 7 Kasım 1998 tarihli "Hidrokarbon Kanunu" mineral endüstrisini düzenlemektedir. Sanayi Ticaret ve Turizm Bakanlığı bünyesinde bulunan Enerji Politikası ve Madencilik Genel Müdürlüğü söz konusu kanunları uygulamaktadır. İspanya Madencilik ve Jeoloji Enstitüsü başlıca madencilik kuruluşlarından biridir. 2002 ve 2004 yıllarında sektördeki devlet ve özel sektör monopollerinin aşamalı olarak kaldırılması ve liberalleşme yönünde önemli düzenlemeler yapılmıştır.

3. GENEL EKONOMİK DURUM

3.1. Ekonomik Yapı

İspanya ekonomisi GSYİH'ye göre dünyanın 13. Avrupa Birliği'nin 5. büyük ekonomisidir.

İspanya hizmet sektörü temelli modern bir ekonomiye sahiptir. Genç ve iyi eğitilmiş nüfusla fiyatlarda rekabetçi ve yenilikçi uluslararası bir merkezdir. Ekonominin gelecekteki büyümesine yönelik çalışmalar yapılmakta ve bu yönde araştırma ve geliştirme faaliyetlerine çok önem verilmektedir.

Diğer Batı Avrupa ülkeleri gibi İspanya'nın ekonomisi de 2. Dünya Savaşı'nın ardından bir dönüşüm sürecine girmiş, bu süreçte tarım sektörünün önemi azalırken hizmetler sektörünün önemi giderek artmış ve bu sektör ekonominin hakim sektörü haline gelmiştir. Tarım sektörü GSYİH'nin sadece %2,5'ini oluştururken hizmetler sektörünün payı %75'e kadar yükselmiştir. Perakendecilik, turizm, bankacılık ve telekomünikasyon sektörleri ekonomik faaliyetin en önemli unsurlarındandır. Diğer taraftan GSYİH'nin %17'lik kısmını oluşturan sanayi sektörü ekonomideki önemini korumaktadır.

3.2. Ekonomik Performans

Ülkenin mali performansı incelendiğinde son on yılda önemli ilerleme kaydedildiği, açık veren bütçenin 2006 ve 2007 yıllarında % 1 oranında fazla verdiği görülmektedir. Ancak 2008 yılında uzun zaman sonra İspanya'nın

bütçe açığı 41 milyar avro'ya ulaşmıştır. 2008 yılında bütçe gelirleri bir önceki yıla göre %6,9 oranında azalırken, giderler %8,7 oranında artmıştır. 2008 yılında kamu borç stoğunun GSMH oranı %33'lere kadar düşmüştür.

İspanya'nın borç stoğunun büyük bir bölümü özel kesime ait olup, yaşanan ekonomik krizin İspanya'da daha ağırlıklı olarak hissedilmesinin bir nedeni de, borca dayalı tüketim harcamalarının birden bire daralması neticesinde reel sektörde talep düşüşünden kaynaklanan ekonomik küçülme olduğunun söylemek mümkündür. Genel ekonomik performans kadar bütçe performansının da olumlu olmasında avro'ya geçilmesiyle düşen faizlerin olumlu etkisini yine vurgulamak gerekmektedir.

İspanya'nın artan faiz masrafları borç düzeyini olumsuz etkilemekte ve 2010 yılı borç hizmet maliyetleri %33,3 artarak 23,2 milyar avroya ulaşmıştır. 2004 yılında iktidar partisi değiştiğinde İspanya Başbakanı Jose Luis Rodriguez Zapatero'nun ilk döneminden başlayarak ekonomik büyüme için GSYİH'nin büyümesi desteklenmiştir ve o dönemden itibaren birtakım sorunlar İspanya ekonomisinin problemleri gidişatına dair sinyaller vermeye başlamıştır. Financial Times'a göre bu sorunlar arasında; dış ticaret açığının fazla olması (2008 yılında GSYİH'nin % 10'u), ticaret ortaklarına karşı rekabet gücünün kaybı ve geleneksel olarak diğer Avrupa ülkeleri karşısında enflasyonun yüksekliği, 1998'den itibaren emlak fiyatlarının % 150 artışı ve petrol fiyatlarındaki artış sayılabilir.

Nisan 2008'de resmi GSYİH büyüme tahminleri % 2,3 olarak belirtilmiştir. Ancak bu tahmin Ekonomi Bakanlığı tarafından 1,6 puan aşağı revize edilmiştir. Bu rakam, diğer birçok gelişmiş ülkelere göre daha iyi görünmekle beraber, İspanya'nın yüksek nüfus artışı nedeniyle (fazla miktarda göç alması) kişi başına GSYİH fazla değişmemiştir. Daha sonra, 2008 yılı üçüncü çeyreğinde 15 yıldır ilk kez ulusal GSYİH'nin azalmasıyla Şubat 2009'da İspanya'nın ekonomik durgunluğa girdiği onaylanmıştır.

Yaşanan ekonomik krizin devam etmesi, kamu borçlarının azaltılması için uygulanan politikaların daha da sertleşmesine, kesintilerin artmasına ve harcamaların azalmasına sebebiyet vermiştir. Öte yandan, 2012 yılında işsizliğin giderek artması ve %25'i geçmesiyle hükümetin uyguladığı kemer sıkma politikalarının doğurduğu sıkıntı artmaktadır. 2013 yılında da kısmen sert kemer sıkma önlemlerinin etkisiyle ekonomi daralmıştır. 2014 yılından itibaren ekonomi toparlanma aşamasındadır. Özellikle emek piyasasındaki yapısal reform programının sonuçları alınmaya başlanmıştır. Ülke ekonomisi 2014 yılında güçlü bir şekilde iyileşme göstermiştir. Ülke ekonomisi diğer Avro Bölgesi ülkelerindeki zayıflığa göre oldukça dayanıklılık göstermiş ve düşen petrol fiyatları Avro Bölgesindeki toparlanmayı katalize ederken İspanya bu durumdan gayet iyi yararlanmıştır.

2014 yılında GSYİH %1,4 büyümesi ekonomideki iyileşmeyi göstermektedir. Enflasyon 1980'lerden beri düşüş göstermektedir. 1987 ve 1992 yılları arasındaki ortalama enflasyon %5,8 iken, 1993 yılında ilk kez %5'e gerilemiştir. Ardından yıllar boyunca düşüş göstermiştir. Aralık 2014'te ise -%1 olarak gerçekleşmiş olup bunun temel nedeni petrol fiyatlarındaki düşüştür.

Özel tüketim ekonomideki büyümeyi desteklemeye devam etmektedir. Bunun sonucu olarak GSYİH 2015 yılında %3,2 oranında büyüme göstermiş; böylelikle ekonomik krizin ortaya çıktığı 2008 yılından sonraki en yüksek büyüme oranı kaydedilmiştir.

3.3. Ekonomi Politikaları

Son 10 yıllık süreçte ülke ekonomisi yoğun bir özelleştirme programı çerçevesinde şekillenmiş, hemen her alanda devlet hakimiyeti istikrarlı biçimde azalmıştır. AB mevzuatına uyum çalışmaları, özellikle enerji ve telekomünikasyon sektörlerinde devlet hakimiyetinin ve tekellerin kaldırılması sonucunu doğurmuştur. Ancak yine de, halen bazı alanlarda liberalizasyon çalışmaları beklentileri karşılamamış olup, İspanya piyasasının tamamen rekabete açılması için yapılması gereken bazı düzenlemeler bulunmaktadır.

Hükümet 2008 yılı seçimlerinden sonra söz verdiği gibi ekonominin uzun dönemli performansını artırmak için Kasım 2009'da "sürdürülebilir ekonomi" yasasını sunmuştur. İşgücü piyasasında da gerekli değişiklikler yapılmaktadır. Haziran 2009'da başarısız bankaların yönetimi için yeni bir fon (Fund for Ordered Bank Restructuring - FROB) oluşturulmuştur.

Ağustos 2009'dan itibaren ekonomik kriz tüm dünyaya yayılmıştır. İspanya ekonomik krizle mücadelede daha iyi bir pozisyondan başlamak amacıyla kamu borçlarını (GSYİH üzerinde) azaltma yoluna gitmiştir. Yeni vergi politikalarının uygulanması ile ekonomik modelin yenilenebilir enerji, biyoteknoloji, bilgi teknolojileri ve telekomünikasyon gibi değer zinciri yüksek olan yeni sektörlerde büyüme modeline geçişine olanak sağlaması planlanmıştır.

Son dönemde ekonomi politikası ekonomik darboğaza odaklanırken kamu maliyesi ve güven verici yatırımcılara yönelmiştir. Bütçede 2009 yılının tersine kamu maliyesinin zayıflaması nedeniyle 2010 yılında bir dizi önlem alınmıştır. Alınan bu önlemler arasında vergi artışları da mevcuttur. Tasarruf tedbirleri halen devam etmektedir.

Yeni Halkçı Parti (PP) hükümeti geniş bir alanda yapısal reform programları ve ciddi ve sıkı kamu maliyesi, işgücü piyasasında reform ve toplu pazarlık ve özel girişimlerin geliştirilebileceği ekonomik ve sosyal ortama odaklanan tasarruf tedbirleri üzerine önemli vurgu yapmaktadır. Bununla beraber genel devlet harcamalarının yarısını oluşturan emeklilik kesintileri, sağlık ve eğitim harcamalarını göz ardı etmiştir. Devlet banka sektörünün kırılganlığını izlemeye devam etmekte ve ülkenin tasarruf bankaları (Cajas) yeniden aktif rol oynamaktadır.

Bölgesel hükümetler tarafından gelen açıklar ve ülkenin sosyal güvenlik sistemi nedeniyle hükümet, ekonomideki büyümenin kamu maliyesine destek sağlamasına rağmen 2015 yılındaki bütçe açığını hedefi olan %4,2'yi tutturamamıştır. 2014 yılındaki %5,9 olan bütçe açığı 2015 yılında ancak %5,1'e gerileyebilmiştir. Yönetim 2016 yılında bölgesel harcamaları kıstak için önlemler alacağını açıklamış, kurumlar vergisinde ve açığı sınırlamak için bir dizi değişiklikler öngörmektedir. Temmuz 2016'da Avrupa Komisyonu daha önce önerdiği AB mali kural uygulamasına uyumsuzluktan ceza önerisini iptal etmiştir ve İspanya'ya bütçe açığını %3'e düşürmesi için 2 yıl daha ek süre tanımıştır. Bununla beraber bir sonraki hükümet, politik açıdan zor olacak olsa da bir dizi mali düzeltme önlemleri almak zorunda kalacaktır.

3.4. Enflasyon

İspanya'da enflasyon 1980'lerin sonundan bu yana yavaş yavaş düşüş göstermektedir. Ortalama enflasyon 1987- 1992 arasında %5,8 olarak gerçekleşmiştir. 1993'e gelindiğinde enflasyon ilk defa %5'e düşmüştür. İzlenen sıkı para politikası, dünya petrol ve mal fiyatlarındaki düşüş, ekonominin belli sektörlerinde yürütülen liberalizasyon çalışmaları ve ücret artışlarının düşük tutulması gibi bir dizi nedene bağlı olarak 1990'lı yıllarda ülkede tüketici fiyatları da azalma göstermiş, %5'lerde seyreden enflasyon oranı 2007 yılında %2,8'ye kadar düşmüştür. 2002 yılından 2010 yılına kadar ortalama enflasyon oranı %2,78 olarak gerçekleşmiştir. Yüksek kapasite kullanım oranları, iç ve dış baskılarla kademeli bir toparlanma yaşayan ülkenin 2011 yılı için enflasyon oranı ise % 3,1'e yükselmiştir. Enflasyon üzerindeki baskı küresel emtia fiyatları eğilimlerinden etkilenmiştir. Bununla beraber tüketici fiyatlarındaki artış, ekonomideki atıl kapasite ve rekabet gücünü yeniden kazanmak için maaşlardaki dondurmalar nedeniyle sınırlanmıştır. Enflasyon ekonomideki atıl kapasite ve rekabet edebilirliği yeniden kazanmak için ücretlerdeki artış nedeniyle sınırlanmaktadır. Ancak Eylül 2012'de ilaçlar için katkı payının tanıtılması ve KDV oranlarındaki artış tüketici fiyatlarının 2013 yılı ortalarına kadar yukarıya çıkması yolunda baskı oluşturmuştur. Buna rağmen 2013 yılında enflasyonun talepteki zayıflık nedeniyle %1,5'te kalmıştır.

2014 yılında fiyat baskısı ve enerji fiyatlarındaki düşüşün ardından, 2015 yılının çoğunda tüketici fiyatları düşmüş olup ortalama enflasyon yıl boyunca %0,6'da kalmıştır. Petrol fiyatlarındaki düşüşün devamının – özellikle 2016 yılının ilk yarısındaki düşüş ve ardından İngiltere'deki referandum şokunun ardından durgun ekonomik iyileşme- fiyatları düşürmesi muhtemel olup 2016 yıl sonu tüketici fiyatlarının %0,3 düzeyine gerilemesi öngörülmektedir. Ardından 2017 yılında baz etkisi ve petrol fiyatlarındaki yükselişin etkisiyle enflasyonun %1,3'e yükselmesi öngörülmektedir. 2018 yılında %1'e düşmesi ve 2019-20'de %1,7'ye yükselmesi beklenmektedir.

4. EKONOMİ'DE ÖNE ÇIKAN SEKTÖRLER

4.1. Tarım

Tarım sektöründe verim birçok Avrupa ülkesine daha düşük düzeydedir. Verimliliğin düşük olmasının sebepleri arasında son yıllarda yaşanan kuraklık ve düzensiz yağışların yanı sıra toprak kalitesinin düşüklüğü ve ülkenin büyük kısmında arazilerin verimsiz kullanımı sayılabilir. İspanya'nın tarımsal işletme sayısı 1,3 milyon civarındadır. Ülkenin kuzey ve doğu bölgelerinde tarımsal işletmelerin çoğu çok küçükken güney bölgelerde özellikle de Andaluçya'da çok geniş araziler mal sahiplerinin ilgisizliğinden dolayı kullanılmamaktadır.

İspanya'da toplam tarımsal üretim değerinin yarısını oluşturan bitkisel üretim AB üretiminin de %12'den fazlasını oluşturmaktadır. Ülkenin değişik bölgelerinde hüküm süren farklı iklim şartları ve toprak özelliklerine paralel olarak tarım ürünleri de çeşitlilik göstermekte olup, ılıman akdeniz iklimine ait bitki türlerinin yanı sıra bazı tropik türler de yetiştirilmektedir. Yaş meyve ve sebze sektöründe verim yüksek olup toplam tarımsal üretimin %30'unu oluşturmaktadır. Başta narenciye olmak üzere hemen her tür meyve ve sebzenin üretildiği İspanya'da üzüm bağları ve zeytinlikler de üretim miktarı ve kapladıkları alan bakımından tarımsal üretimde önemli pay sahibidir.

İspanya şarap, zeytinyağı, meyve ve sebze de önemli bir üreticidir. Seracılık sektörü çok gelişmiştir. Diğer taraftan ülke içi balık tüketiminin yüksek olmasına ve limanlarının elverişliliğine bağlı olarak balıkçılık filosu ve ilgili sanayi de çok gelişmiştir.

Yaş meyve ve sebze sektörünün verimliliği ortak tarım politikası çerçevesindeki yardımlardan en az düzeyde yararlanan bir sektör olmasına rağmen oldukça yüksektir. Ülkenin iklimi genel olarak modern ve suluh bahçe tarımına elverişlidir. Göreceli olarak verimsiz ve kuru bölgelerde üretimi yapılan tahılların ise aşırı iklim farklılıklarına karşı dayanıksız olması nedeniyle kuraklıktan en çok bu sektör etkilenmektedir.

İspanya dünyanın üçüncü büyük şarap ve en büyük zeytinyağı üreticisidir. Üreticiler kaliteli üretim ve gelişmiş pazarlama teknikleri sayesinde rekabetçi konumlarını güçlendirmektedir. Öte yandan tahıl, şeker pancarı gibi ürünlerde üreticiler ithalat baskısı altında kalmaktadır. Sektörün toplam gelirlerinin yaklaşık dörtte birini oluşturan AB desteklerine rağmen zaman zaman tarımda çeşitli krizler meydana gelmektedir.

Ülke arazisinin yaklaşık üçte biri ormanlarla kaplı olup, son yıllarda özellikle AB destekli ağaçlandırma çalışmaları sayesinde çiftçilerin tarım arazilerini ticari orman ürünlerine kaydırmaları özendirilmektedir. Ulusal Orman Planı çerçevesinde önümüzdeki 30 yılda kişi başına düşen ağaç sayısının 125'ten 250'ye çıkartılması planlanmaktadır. Bir yandan çölleşmeye ve erozyona karşı bir önlem olarak yürütülen ağaçlandırma çalışmalarının diğer yandan da tarımsal üretim fazlasını dengeleyerek çiftçilere yeni gelir kaynağı sağlanması yolunu da açacağı düşünülmektedir.

Hayvancılık toplam tarımsal üretim değerinin %40'ını oluşturmaktadır. Sektör, et işleme sanayi ile bağlantılı güçlü bir yapıya sahiptir. Süt ve et sığırları yetiştiriciliği hayvancılıkta önemli alt sektörlerden birisidir. Özellikle domuz yetiştiriciliğinde dünyada önde gelen ülkelerden birisidir. AB içinde domuz sayısı bakımından Almanya'dan sonra ikinci sırada gelmektedir.

İspanya, Avrupa'nın en büyük balıkçılık filosuna sahiptir (Avrupa Birliği'nin toplam balık avlanmasının %16'sını oluşturmaktadır). Balıkçılık sektörü, yaklaşık 60 bin balıkçıya ve 375 bin ilgili sektör çalışanına iş imkanı sağlamaktadır. Ülke bu yüksek kapasitesine rağmen, iç tüketimin çok yüksek olmasına bağlı olarak bu alanda net ithalatçıdır (kişi başına yıllık 40 kg.balık tüketimiyle Japonya'dan sonra dünyadaki en büyük ikincidir).

4.2. Sanayi

İspanya sanayisinin merkezi, geleneksel olarak, metalurji sanayisinin geliştiği Bask ile endüstriyel gelişime öncü olan tekstil sektörünün geliştiği Katalonya bölgeleri olmuştur. Bask'ın, giderek önemini yitiren bazı sektörlerle bağımlı kalarak yakın zamana kadar ekonomiye dinamizm katmakta başarısız olmasına rağmen bu alanlar halen ülke geleneksel sanayisinin çekirdeğini oluşturmaktadır. Sanayi sektörü halen hizmetler sektörünün sadece

1/3'ü büyüklüğünde olmakla beraber, Repsol, Endesa, Iberdrola gibi ciro bakımından ülkenin en büyük firmalarının çoğu halen bu sektörde faaliyet göstermektedir. Sanayi içinde en önemli sektörler enerji üretimi, petrol ve kimyasallar, taşıtlar ve gıda işlemedir.

1986 yılında Avrupa Topluluğu'na katılımının ardından ülkeye yönelen yabancı yatırımların etkisiyle ülkenin sanayi temelini büyük bir kısmı yabancıların eline geçerken sektörde ciddi bir yeniden yapılanma da yaşanmıştır. Bunun bir sonucu olarak, ülke bugün çok sayıda rekabetçi alt sektöre sahip olmuştur. Özellikle otomotiv sektörünün çok güçlü olduğu İspanya, Avrupa'nın üçüncü, dünyanın da yedinci en büyük otomobil üreticisidir. Ancak sektördeki büyük firmaların hiçbiri İspanyollara ait değildir. 2001 yılından sonra sanayi üretiminin artışı negatif seyir almaya başlamış ve bu durum sektörde istihdamın azalmasına neden olmuştur. Ülkedeki önemli diğer imalat sanayi sektörleri ise gıda, içecek ve tütün, kimyasal maddeler, kağıt, tekstil ve hazır giyimdir.

Diğer taraftan imalat sanayine yönelen yabancı yatırımlarda da son yıllarda azalma görülmektedir. Asya pazarlarının gelişmesi ve AB'nin doğuya doğru genişlemesi yabancı yatırımcılar için ülkenin cazibesini azaltan faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Ülkede ücretler Polonya, Macaristan ve Çek cumhuriyeti ile kıyaslandığında neredeyse üç kat fazladır.

4.3. Madencilik

İspanya, zengin mineral kaynaklarına sahip olmasına rağmen ihtiyacının üçte birini ithalat yoluyla karşılamaktadır. Ülke demir cevheri, civa (dünyanın en büyük üreticisi), potasyum ve pirit (demir- sülfür minerali) rezervleri bakımından zengin olup, az miktarda uranyum rezervine sahiptir.

Ülkenin kömür madenleri ve demir cevheri yatakları kuzeyde (Asturya, Kantabriya ve Bask), önemli civa rezervleri güneybatıda Almaden yakınlarında ve bakır ve kurşun yatakları da Andaluçya'da bulunmaktadır. Asturya'daki altın madeni Avrupa'daki en büyük altın madenlerinden biridir. İspanya aynı zamanda granit ve mermerde dünyanın önde gelen üreticilerinden biridir.

4.4. İnşaat

2015 yılında inşaat sektöründe bir önceki yıla göre %2,4 oranında büyüme gerçekleşmiş olup alt sektörlerden restorasyon ve bakım sektörü %3,9; konut dışı inşaat %3,2, konut inşası %2,8 ve bayındırlık işleri %1,8 büyüme kaydetmiştir. Geçtiğimiz yıl ülke genelinde 45.000 ünite yeni konut inşa edilmiş; inşaat sektöründe 32.300 adet yeni istihdam sağlanmıştır.

İspanya'da inşaat sektöründe faaliyet gösteren 405.849 firma bulunmakta olup; firmaların yoğunlukla yerleşik olduğu bölgeler Katalunya, Madrid ve Endülüs'tür. Halihazırda özellikle Kamu-Özel Ortaklıkları (PPP) Projeleri açısından İspanya'daki en belirgin sorun finansman teminidir. Bazı bankalar tarafından bu projelere kredi sağlamakla birlikte kredi koşulları ağırdır.

Kamu projeleri bütçesi 2015 yılında bir önceki yıla göre %21,3 oranında düşüş ile 10 milyar avro olmuştur. Sözkonusu düşüşte, ülke genelinde hızlı tren inşasına yönelik yatırımların azalmasının yanısıra bölgesel idarelerin de liman ve karayolu inşası yatırımlarını azaltmış olmaları önemli rol oynamıştır. Tüm bu yatırım kesintilerinin ana nedeni ise 2015 yılı Mayıs ayında gerçekleştirilen bölgesel seçimler ile yıl sonunda yapılan genel seçimler olup seçim gerçekleştiği yılda kamu altyapı projeleri harcamalarında azalma geçtiğimiz seçim dönemlerinde de yaşanmıştır.

İspanya müteahhitlik sektörü yurtdışı projeler açısından oldukça başarılı bir tablo çizmekte olup İspanya bu alanda dünyada ilk on ülke arasında yer almaktadırlar. İspanyol şirketleri özellikle ulaştırma altyapısı projeleri açısından teknoloji ve deneyim birikimleri ile öne çıkmaktadırlar. İspanya'nın önde gelen 10 inşaat firmasının yurtdışı proje portföyü 2015 yılında 90 milyara ulaşmıştır. İspanyol ACS firması dört senedir üstüste ENR tarafından yayımlanan inşaat ve mühendislik firmaları listesinde liderliği elinde tutmaktadır. Sözkonusu listede toplam 11 adet İspanyol firma bulunmakta; ACS ile birlikte Ferrovial ve Abeinsa İlk-20'de yer almaktadır.

4.5. Turizm

Turizm sektörü İspanya için önemli sektörlerden biridir. Turizm Araştırmaları Enstitüsü (Instituto de Estudios Turísticos) verilerine göre 2015 yılı itibariyle ülkeye 68 milyon turist girişi gerçekleşmiş olup turizm gelirleri toplamı 67 milyar avroya ulaşmıştır. İspanya gelen turist sayısı bakımından Fransa'nın ardından dünya ikincisi ve turizm gelirleri bakımından da ABD ve İtalya'nın ardından dünya üçüncüsü olmuştur.

4.6. Ulaştırma ve Telekomünikasyon Altyapısı

İspanya'daki toplam karayolu ağı 667.391 km olup bunun 539.211 km'si şehirler arası ve 128.180 km'si şehir içi karayoludur. İberya yarımadasını Hollanda ve İtalya arasındaki Avrupa'nın en önemli karayolu taşımacılığını rotasına bağlamaktadır. İspanya'daki otobanlar da 14.981 km'lik uzunluklarıyla dünyadaki en geniş otoban ağlarından biri olup ve yolların etkinliğini arttırmak amacıyla yenileme sürecindedir. Devlet yatırım paketi, kapsamlı otoyol ve bölünmüş yol ağının herkesin ulaşabileceği şekilde, yani nüfusun %94'ünün yüksek kapasiteli taşıt yolundan 30 kilometreden fazla uzak kalmayacağı şekilde yaygınlaştırılması yönündedir.

Hükümet önümüzdeki dönemde büyük altyapı yatırımları yapmaya devam etmeyi planlamaktadır. Mevcut durum analizi ve ihtiyaçları titiz bir değerlendirmeye dayalı öncelikler kurmaya dayalı Yeni Altyapı, Ulaşım ve İskan Planı (PITVI)'nin onaylanması beklenmektedir. Sözkonusu plan 2024 yılına kadar eylem planları ve öncelikleri kapsamaktadır.

Planın hedefleri özellikle şunlardır: (i), küresel taşıma sisteminin etkinliğini ve rekabet gücünü artırmak, mevcut kapasiteyi optimize etmek; (ii) dengeli bir ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmak; (iii) çevreye saygı ile ekonomik ve sosyal etkilerini birleştirerek, sürdürülebilir hareketliliğinin desteklenmesi; (iv) ulaşım sistemi aracılığıyla bölgesel uyum ve tüm özerk bölgelere erişilebilirlik; ve (v) çokyönlü taşımacılık sistemi yaklaşımıyla bir bütün olarak taşımacılık sisteminin fonksiyonel entegrasyonunu geliştirmek. Demiryolu taşımacılığı gözönüne alındığında (yaklaşık 19.285 km) yüksek hızlı ağlar önceliklidir. Madrid'in şu anda 26 İspanyol şehrine hızlı tren bağlantısı vardır.

Açılacak yeni hatlarla 17 yeni şehire yüksek hızlı tren bağlantısı sağlanacaktır. Barcelona-Paris hattı da kısa süre içinde eklenecektir. Vitoria ve Irún (Bask) üzerinden Fransız sınırına bir bağlantı ile İspanyol ve Fransız başkentleri arasında yüksek hızlı demiryolu bağlantısı sağlanacaktır. Son yıllarda, İspanya yüksek hızlı hatlarını beş kattan fazla artırarak 550 kilometreden 3.100 kilometrenin üzerine çıkarmış (2015 yılında açılan 1.000 kilometre yeni demiryolu hattı dahil) ve yüksek hızlı trende dünyada öncü olmuştur.

Her 10 vatandaşın 9'unun 30 kilometreden az mesafede hızlı tren istasyonuna ulaşım taahhüttünü gerçekleştirmek için yaklaşık 45.120 milyon avro yüksek hızlı demiryolu ağına yatırım yapılmıştır. İspanya böylece Fransa ve Japonya gibi ülkeleri geride bırakarak, operasyonda hızlı hatlarının kilometre sayısı bakımından Avrupa'da birinci ve Çin'den sonra dünyada ikinci konuma gelmiştir.

Taşımacılık sektörünün 2005 yılından itibaren özelleştirilmesiyle demiryoluyla eşya taşımacılığında özel işletmelerin oluşmasına yol açılmıştır. Hükümet bu tür ulaşımın teşviki için bir dizi tedbiri onaylamayı planlamaktadır. Demiryolu taşımacılığının turizm amaçlı serbestleştirilmesiyle ilgili işlem devam etmektedir.

Madrid ve Barselona başta olmak üzere 33 uluslararası havalimanıyla bütün dünyayla ulaşım ağı son derece etkin ve önemli bir transfer noktası olan İspanya'da 250 havayolu şirketinin faaliyet gösterdiği 49 ticari havalimanı bulunmaktadır. İspanya Amerika, Afrika ve Avrupayı birbirine bağlayan önemli bir merkez konumundadır. Bu nedenle, en önemli yatırım iki uluslararası havalimanı olan Barcelona ve Madrid üzerinde yoğunlaşmıştır. 2005-2020 Stratejik Altyapı ve Ulaştırma Planı, "The Plan Canarias" (Kanarya Planı)'nı oluşturmuştur ve buna göre Kanarya Adaları Havalimanı'na yaklaşık 3 milyar avro yatırım yapılmaktadır.

İspanya, coğrafi konumuna bağlı olarak AB içerisinde en uzun kıyı şeridine sahip olan ülkelerden biridir. Atlantik ve Akdeniz sahillerinde 53 tane uluslararası limana sahip olan ülkede, limanlardan 27'si Bayındırlık Bakanlığı'na bağlı Devlet Liman Yönetimi tarafından idare edilmektedir. Altyapı ve Ulaşım Stratejik Planı'na göre 2020 yılına kadar liman kapasitelerinin %70 artırılması hedeflenmektedir. Limanların, ülkenin ticaretindeki önemini

vurgulamak açısından İspanya'nın toplam ithalatının %78'inin ve ihracatının %51'inin bu limanlar üzerinden gerçekleştiğini belirtmek faydalı olacaktır.

Deniz taşımacılığı açısından en önemli limanlar Bahia de Algeciras, Valensiya, Barselona, Tarragona ve Bilbao'dur. Ayrıca, ülkenin ortasında yer alan Madrid'de de önemli limanlara demiryoluyla bağlanmış olan liman bulunmaktadır.

4.7. Telekomünikasyon

İspanya aynı zamanda ileri derecede geliştirilmiş bir iletişim ağına sahiptir. İletişim neredeyse bütün ülkeyi kapsayan 64.000 km'lik fiber optik kablo ağı ile sağlanmaktadır. Aynı zamanda dünyanın en büyük denizaltı kablo ağı ve 5 kıtaya erişim sağlayabilen uydu bağlantısına sahiptir.

Son yıllarda pek çok endüstride, iletişim de dahil olmak üzere, serbest politika izlenmeye başlanmıştır. Serbest politika izlenmesiyle üretimde çok daha rekabetçi bir ortam yaratılmıştır ve bu durumun da ekonomik büyümeye katkısı olmuştur. Son olarak, suya ulaşılabilirliği garanti eden hidrolik altyapı alanına büyük yatırımlar yapılmaktadır.

Bilgisayar kullanımı bakımında ülke ABD ve diğer AB ülkelerinden geridedir. Aynı zamanda büyük bazı firmalar dışında İspanyol firmalarının internet kullanım oranı oldukça düşük kalmıştır ve elektronik ticaret giderek gelişmekle beraber halen düşük düzeydedir.

Ülkede bazı özel TV kanalları bulunmakla beraber, iki büyük televizyon kanalı TVE1 ve TVE2, halen devletin elindedir. Ayrıca ülkede, kontrolü yerel hükümetlerin elinde olan bir yerel televizyon ağı mevcuttur. Ülkenin en önemli ulusal günlük gazeteleri El Pais ve El Mundo'dur. ABC, El Mundo, La Vanguardia ve El Periodico de Catalunya da önemli gazeteler arasındadır. Gazete okuma oranının %25 olarak tahmin edildiği ülkede, dağıtım rakamlarına göre her bin kişi başına sadece 100 gazete satılıyor olması, gazeteleri paylaşarak okuma alışkanlığının yaygın olmasından kaynaklanmaktadır.

4.8. Enerji

İspanya AB içinde en çok enerji tüketen beşinci ülkedir. Ülke petrol ve doğal gaz ihtiyacının %99'u ve kömür ihtiyacının da %70'i için ithalata bağımlı bir ülkedir. Diğer taraftan çok yavaş ama istikrarlı bir yeniden yapılanma süreci içinde bulunan ülke içi kömür üretim sektörü rekabetçi olmayan yapısı ile ancak devlet desteği ile ayakta durmaktadır. Ülkede petrol ve doğal gaz rezervi arama çalışmalarının sonuçsuz kalması, hükümetin daha ziyade uzun vadeli arz anlaşmaları yapmak veya yurtdışından rezerv satın almak yoluna gitmesi sonucunu doğurmuştur.

1996 yılında Cezayir doğal gazının Cebelitarık Boğazı'ndan Fas ve İspanya'ya taşınmasını sağlayan 1.255 km uzunluğunda bir boru hattı faaliyete geçmiştir. Bununla beraber ülkenin halen mevcut doğalgaz ihtiyacının %70'ini Cezayir ve Libya'dan sağladığı göz önüne alındığında, siyasi istikrarsızlıkların yaşandığı Kuzey Afrika'ya enerji ihtiyacı bakımından aşırı bağımlı olduğu açıktır.

Diğer taraftan, enerjinin daha etkin kullanımının sağlanması yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Rüzgardan yararlanarak enerji üretiminin yapıldığı parkların sayısı son yıllarda hızla artmış, ülke bu açıdan Avrupa'nın önde gelen enerji üreticileri arasında Almanya'dan sonra ikinci sırayı almıştır.

Uluslar Arası Enerji Ajansı (IEA- International Energy Agency) verilerine göre İspanya'nın enerji tüketimi şu şekildedir: ulaşım sektörü %40, sanayi %32 ve konutlar %14.

2010 yılında AB'de rüzgar enerjisine 9 bin 648 MW ilave kapasiteyle, toplam kurulu kapasite 84 bin 650 MW düzeyine ulaşmıştır. İspanya ise bin 463 MW ilave kapasite ile rüzgar enerjisi kapasitesini 20 bin 623 MW'a çıkarmıştır. 2011 yılında ise AB içindeki rüzgar enerjisi kapasitesi 93 bin 957 MW olurken, İspanya bu kapasiteden %23 pay almaktadır. Başka bir deyişle; 2011 yılında İspanya rüzgar enerjisi kapasitesine bin 50 MW ekleyerek var olan kurulu rüzgar enerjisi kapasitesini 21 bin 674 MW'a çıkarmıştır. Bu değer İspanya'yı AB içinde Almanya'dan sonra ikinci sıraya yerleştirmiştir. 2012 yılında ise bin 122 MW ekleyerek rüzgar enerjisi

kaparistesini 22 bin 976 MW'a çıkarmıştır. 2013 yılında rüzgar enerjisi kapasitesini 22 bin 959 MW'a çıkarmıştır. Sözkonusu değerlerle halen AB'de Almanya'dan sonra ikinci konumundadır.

Avrupa Birliği'nin 2015 yılındaki kurulu rüzgar enerjisi kapasitesi 142 GW'a çıkmıştır. İspanya'daki kurulu rüzgar enerjisi kapasitesi ise bir önceki yıla aynı olup 23 bin 25 MW'tır. 2013 yılında 175 adet yeni rüzgar enerjisi santrali kurulmuşken, 2014 yılında bu rakam 27 olup, 2015 yılında yeni santral kurulmamıştır.

Danimarka elektrik enerjisi tüketiminde rüzgar enerjisi kullanım oranı (%27,1) en yüksek AB ülkesi olurken, ardından Portekiz (%16,8), İspanya (%16,3), İrlanda (%12,7) ve Almanya (%10,8) gelmektedir.

İspanya enerji kaynakları çeşitliliğinin avantajlı yönü, tek bir ürün kaynağına bağımlı olmamasıdır. Siyasi açıdan bakacak olursak, kömür madenciliği, fiyatlandırma politikaları ve sanayi koruma hukuku açılarından özel işlemler gerektirmektedir. Diğer sektörlerle karşılaştırıldığında, İspanya enerji sektörü, geleneksel ya da tarihsel olarak nitelendirilebilecek ve yakın gelecekte dezavantaja neden olabilecek pek çok sorunla karşılaşmaktadır:

- Petrole aşırı bağımlılık. İspanyol ürünlerinin %70'i karayolu ile taşınmaktadır.
- Temel elektrik kaynaklarından bir tanesi ulusal kömür kaynaklarıdır. Bu kömür çeşidi diğer ithal edilenlerle karşılaştırıldığında çok daha pahalı ve daha düşük kaliteye sahiptir, ancak sektörün işlerliğinin teşviki ve özellikle Kuzey İspanya'nın bazı bölgelerinde temel geçim yolu olması gibi politik nedenlerle hala kullanımına devam edilmektedir.
- Hidroelektrik enerji üretimi için yeteri kadar elverişli alanın bulunmaması. Bu enerji çeşidi için elverişli alanların tamamı halihazırda kullanılmaktadır ve diğer uygun alanlar için ise ciddi yatırım yapılması gerekmektedir. Ya da uygun olabilecek alanlar koruma altındadır.
- Petrolün büyük bir kısmı tek bir ülkeden, Cezayir'den alınmaktadır. Bu sebeple ülkedeki en küçük istikrarsızlık dahi İspanya enerji yapısında önemli sorunlar yaratabilmektedir.
- Nükleer enerji İspanyol halkı tarafından çok fazla desteklenmemektedir. Bu nedenle yeni bir istasyon kurulumu planları yapılmamaktadır. Hatta yakın gelecekte 6 istasyonun kapatılması düşünülmektedir.
- Elektrik jeneratörleri ve taşımacılık ülkede kirliliğe en çok neden olan endüstrilerdir.

4.9. Bankacılık

İspanya 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren avroya geçen AB ülkelerinden birisidir. Avroya geçişle Avrupa Merkez Bankaları Sistemi'ne uyum sağlanmış ve Avrupa Merkez Bankası'nın yetkileri tanınmıştır. AB para politikaları Avrupa Merkez Bankası tarafından yürütülmektedir.

İspanya bankacılık sisteminde 3 tür banka vardır:

- Bankalar
- Tasarruf Bankaları
- Resmi Kredi Kuruluşları

İspanya'nın çok sayıda ticari bankasının arasında 6 tanesi sektörün yaklaşık % 80'ni kontrol etmektedir. İspanya Merkez Bankası, Banco de España'dır. İspanya içinde yurt içi şube ağı ve/veya yurtdışı temsilcilikler yoluyla faaliyet gösteren başlıca finans kuruluşları: Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, Banco Espanol de Credito, Banco Pastor, Banco Popular Espanol, Banco Sabadell, Banco Santander Central Hispano ve Banco Atlantico olarak sıralanabilir.

Yurtdışında da bürosu olan başlıca tasarruf bankaları da, La Caixa, Caja Madrid, Bancaja, Caja Galicia, Caja Duero, Caixa Nova ve İspanya Tasarruf Fonu Konfederasyonu'dur.

4.10. Perakende Sektörü

Perakende sektörü GSYİH ve işgücüne önemli oranda katkıda bulunmaktadır. ANGED (Asociación Española de Grandes Empresas de Distribución) verilerine göre İspanya’da 500’den fazla alışveriş merkezi bulunmaktadır.

İspanya 46 milyon nüfusuyla AB’de beşinci büyük pazardır. Perakende pazarı son on yılda değişime uğramıştır. Süpermarketler ve büyük perakende mağazalarının sayısı artış göstermiştir. Pazara yabancı firmalar da giriş yaparak dağıtım kanallarının yapısını değiştirmiştir. Carrefour (Fransız), Auchan (Fransız) ve Ikea (İsveç) pazara giren en büyük perakendecilerdir.

Sektördeki bu gelişmeye rağmen hala batı Avrupa ortalamasının üstünde bir sayıda küçük marketler de varlığını sürdürmektedir. Amerikan tarzı alışveriş merkezlerinin sayısı da artış göstermektedir.

Gıda ürünlerinin tüketiciye sunulması büyük oranda süpermarket ve hipermarketler yoluyla yapılmaktadır. Ülkede ulusal veya uluslararası büyük zincir mağazalar mevcut olup, bunlar perakende dağıtım kanalının en önemli aktörleridir. Büyük hipermarketlerin birçoğu kendi markalarıyla fason üretim yaptırmakta, bazıları da doğrudan ithalat yoluna gitmektedir.

Ülkedeki en büyük perakende firmaları El Corte Inglés (İspanyol), Carrefour (Fransız), Mercadona (İspanyol), Eroski (İspanyol) ve Auchan (Fransız)’dır. Planet Retail’e göre El Corte Inglés 1.400 mağazasıyla ülkedeki en büyük perakendecidir. Firma süpermarketleri için Superecor markasını, hipermarketleri için Hipercor markasını ve mini marketleri için Opencor markasını kullanmaktadır. Firmanın aynı zamanda giyim mağazası zinciri (Sfera) ve yapı market zinciri (Bricor) de vardır. El Corte Inglés gelirinin büyük bölümünü gıda dışı ürünlerden sağlamaktadır. (En büyük beş perakendeci: Auchan, Carrefour, El Corte Inglés, Eroski, Mercadona)

İspanya’da bulunan büyük süpermarketlerin hepsinin kendi özel markaları mevcuttur. Mercadona SA ve Centros Comerciales Carrefour SA özel markaların piyasaya sürülmesi konusunda öncülük etmişlerdir. Mercadona kaliteli özel markaları uygun fiyatlarla satışa sunmaktadır.

Özel markaların payı perakende sektörde artış göstermektedir ve bu eğilimin önümüzdeki dönemde de devam etmesi beklenmektedir.

İspanya’da bilgisayarı olan kişi sayısının ve internete erişim düzeyinin yüksek olmaması elektronik satışların batı Avrupa’daki kadar yüksek olmamasına neden olmaktadır. Ancak e-ticaret giderek artmaktadır. El Corte Ingles, Mercadona ve Eroski gibi birkaç büyük perakendecinin online işlemleri mevcuttur. Ödeme sırasında güvenlikten endişe duyulması e-ticaretin gelişmesini engellemektedir fakat zamanla bu endişe azalmaktadır.

5. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

5.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

İspanya yabancı sermayenin yöneldiği önemli ülkeler arasına girmeyi başarmış bulunmaktadır. İspanya’nın geniş iç piyasası, ihracat imkanı ve büyüme potansiyeli sayesinde birçok yabancı yatırımcı yatırım için İspanya’ya tercih etmiştir. İspanya’daki yabancı yatırımlar incelendiğinde, yabancı yatırımların geçen 25 sene içerisinde İspanyol ekonomisinin modernleşmesinde büyük rol oynadığı görülmektedir.

UNCTAD (United Nations Conference for Trade and Development) verilerine göre, İspanya 2015 yılında 9 milyar dolar net yatırım çekmiştir. İspanya Avrupa Birliği’nde yabancı sermayenin en çok yöneldiği üçüncü (İngiltere ve Hollanda’dan sonra), dünyada ise onikinci ülkedir.

Diğer taraftan, İspanya’nın yurtdışında yaptığı yatırımların artmasına bağlı olarak son yıllarda ülkeden sermaye çıkışında ciddi bir artış görülmektedir. Bunun büyük kısmını, Latin Amerika ülkelerine yapılan yatırımlar oluşturmaktadır. Nitekim İspanya’nın bu ülkelere yaptığı yatırımlar rekor bir düzeye ulaşmış, İspanya, ABD’nin de önüne geçerek bu bölgenin en büyük dış yatırımcısı haline gelmiştir. İspanyol yatırımlarının yöneldiği ikinci

büyük hedef OECD ülkeleridir. Özellikle ABD ve Kanada İspanyol yatırımlarının yöneldiği en önemli ülkelerin başında gelmektedir.

5.1.1. Ülkeler İtibarıyla Doğrudan Yabancı Yatırımlar

İspanya'ya yatırım yapan başlıca ülkeler; Lüksemburg (%36,6), Hollanda (%15,3), Fransa (%8,3), İngiltere (%7,3), Meksika (%6,2) ve ABD (%4,8) tarafından gerçekleştirilmiştir.

5.1.2. Sektörler İtibarıyla Doğrudan Yabancı Yatırımlar

İspanya'ya yapılan yatırımlarda öne çıkan sektörler; ticaret (18,2), emlak (%17,5), finansal hizmetler (%14,8), üretim (%11,6), inşaat (%7,9), elektrik, gaz ve klima (%5,7), bilgi ve iletişim teknolojileri (%4,6)'dir.

5.1.3. İspanya'daki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)

İspanya'da hem ana kara üzerinde hem de adalarda bir çok serbest bölge faaliyet göstermektedir. En büyük serbest bölgeler Barselona, Cadiz, Kanarya Adaları ve Vigo'da bulunmaktadır. İspanyol gümrük mevzuatı firmaların kendi serbest ticaret alanları olmasına imkan tanımaktadır. Gümrük vergileri sadece üretilen veya bölgeye getirilen malların İspanya'ya tüketim amacıyla ithal edilmesi halinde geçerli olmaktadır. Bu bölgelerde faaliyet gösteren firmalar, İspanyol iş kanunlarına bağlıdırlar.

5.2. Şirket Birleşmeleri ve Marka Satın Almalar

Dünya genelinde özellikle son yıllarda hız kazanan yabancı şirket satın alma işlemleri Avrupa Birliği sınırları içerisinde de uygulama alanı bulmuştur. İspanya'da kurulu işletmelerin yurtdışı yatırımlarını destekleyen çeşitli fonlar ve programlar vardır. Bu programlar arasında;

- PROINVEX (Büyük Dış Yatırım Programı)
- ICO ve Ekonomi ve Finans Bakanlığının Uluslararasılaştırma Alanı
- FIEEX (Yurtdışında Yatırım Fonu, COFIDES tarafından idare edilir)
- FONPYME (KOBİ'lerin Yurtdışı İşlemleri Fonu, COFIDES tarafından idare edilir)
- Borcu yatırıma dönüştürme anlaşmaları en önemlileridir.

Şirket birleşmeleri ve satın almalar hakkında detaylı bilgiye ulaşılacak kaynaklar aşağıda verilmektedir:

- <http://www.ico.es/web/contenidos/5/4/5914/index>
- <http://www.interes.org/>
- <http://www.spainbusiness.gen.tr/>

6. DIŞ TİCARET

İspanya'nın Başlıca İhracat Ortakları: Fransa, Almanya, İtalya, Portekiz, Birleşik Krallık, A.B.D.

İspanya'nın Başlıca İthalat Ortakları : Almanya, Fransa, Çin, İtalya, Hollanda, Birleşik Krallık

Tablo 1: İspanya'nın Dış Ticareti (Milyon \$)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2015	278,122,010	305,266,032	583,388,042	-27,144,022
2016	281,776,674	302,538,874	584,315,548	-20,762,200
2017	319,621,896	350,921,562	670,543,458	-31,299,666

Kaynak: Trademap

5.1. İspanya'nın İhracatı

Tablo 2: İspanya'nın İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (1000 \$)

GTİP NO	GTİP AÇIKLAMA	2016	2017	2018
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	33.131	35.564	35.722
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	7.843	7.054	13.552
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	9.529	8.317	12.747
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	9.597	9.975	10.854
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	8.208	7.486	7.712
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	4.344	5.825	5.960
1509	Zeytinyağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	2.922	3.499	4.129
0203	Domuz eti (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	2.998	3.550	4.073
8802	Diğer hava taşıtları, uzay araçları	1.729	1.599	3.806
0805	Turuncgiller (taze/kurutulmuş)	3.601	3.480	3.569
2204	Taze üzüm şarabı (kuvvetlendirilmiş şaraplar dahil)üzüm sırası	2.962	2.966	3.274
6204	Kadın/kız çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	2.750	2.630	3.114
6907	Karo, küpler vb. Eşya-cilasız/sırsız seramikten	185	216	3.031
8803	Balon, hava gemisi, planör vb. Diğer hava taşıtlarının aksam ve parçaları	2.920	3.417	2.669
3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	2.260	2.300	2.504
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik k	2.318	1.967	2.242
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	2.150	2.048	2.137
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	1.131	1.182	2.102
0709	Diğer sebzeler (taze/soğutulmuş)	1.820	1.887	2.033
3907	Poliasetaller, diğer polietilerler, epoksit-alkid reçineler vb (ilk şekilde)	1.692	1.600	1.935
8408	Dizel, yarı dizel motorlar (hava basıncı ile ateşlenen, pistonlu)	1.868	1.865	1.860
7308	Demir/çelikten inşaat ve aksamı	1.787	1.695	1.802
3303	Parfümler ve tuvalet suları	1.454	1.578	1.795

Kaynak: Trade Map

Tablo 3: Başlıca Ülkeler İtibari ile İhracatı (1000 \$)

ÜLKE	2015	2016	2017
FRANSA	42,998,109	42,622,447	46,955,430
ALMANYA	30,077,279	31,812,636	34,899,295
İTALYA	20,771,655	22,488,616	25,103,073
POP RTEKİZ	19,913,785	20,135,909	22,378,622
İNGİLTERE	20,258,010	21,203,530	21,370,849
A.B.D.	12,667,946	12,540,862	14,053,999
HOLLANDA	8,820,161	9,076,708	10,768,900
BELÇİKA	7,383,810	8,865,786	9,312,950
FAS	6,810,991	7,676,011	9,049,812

Kaynak: Trade Map

5.2. İspanya'nın İthalatı

Tablo 4: İspanya'nın İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1000 \$)

GTİP NO	GTİP AÇIKLAMA	2016	2017	2018
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	24.769	18.733	25.673
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarı arabaları	16.241	18.271	20.159
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	17.151	16.665	17.229
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	365	423	10.493
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	11.165	10.183	9.659
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	8.674	6.696	7.900
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	6.971	5.738	7.867
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	5.617	5.340	5.254
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	3.255	3.170	3.891
3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	2.763	2.841	3.341
8802	Diğer hava taşıtları, uzay araçları	812	1.853	3.273
6204	Kadın/kız çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	2.920	2.884	3.259
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	2.594	2.286	3.136
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik k	2.495	2.527	2.713
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1.890	2.257	2.570
2933	Sadece azotlu heterosiklik bileşikler	2.262	2.317	2.516
8408	Dizel, yarı dizel motorlar (hava basıncı ile ateşlenen, pistonlu)	2.151	2.223	2.401
8803	Balon, hava gemisi, planör vb. Diğer hava taşıtlarının aksam ve parçaları	2.106	2.338	2.399
8411	Turbojetler, turbo-propeller, diğer gaz türbinleri	1.358	1.643	2.321
9018	Tıp, cerrahi, dişçilik, veterinerlik alet ve cihazları	1.941	2.160	2.224
0307	Yumuşakçalar (canlı, taze, soğutulmuş, dondurulmuş, kurutulmuş, tuzlanmış vs.)	1.323	1.670	2.049
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. Eşya (örme)	1.723	1.843	1.938
6203	Erkek/erkek çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	1.831	1.779	1.900
6109	Tişört, fanila, diğer iç giyim eşyası (örme)	1.708	1.862	1.890

Kaynak: Trade Map

Tablo 5: Başlıca Ülkeler İtibari ile İthalatı (1000 \$)

ÜLKE	2015	2016	2017
ALMANYA	39,853,501	40,781,499	43,895,562
FRANSA	33,033,329	33,624,795	37,615,766
ÇİN	26,474,440	26,404,752	28,960,420
İTALYA	19,245,655	19,996,555	22,783,009
A.B.D.	14,246,502	14,409,254	15,600,512
HOLLANDA	12,705,721	12,967,457	14,092,138
BİRLEŞİK KRALLIK	13,965,678	12,381,640	12,914,879
PORTEKİZ	11,901,000	11,743,569	12,415,287

Kaynak: Trade Map

6. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

6.1. Dış Ticaret Politikası

1986 yılında Avrupa Birliği'ne (AB) tam üye olmasının ardından İspanya da Avrupa Birliği'nin diğer tüm ortak politikalarıyla beraber ortak ticaret politikasını üstlenmiş ve AB'nin ortak gümrük tarifesini uygulamaya koymuştur. Buna bağlı olarak Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden yapılan ithalat gümrük vergisinden muaftır. AB üyesi olmayan ülkelerden ithal edilen ürünler için Avrupa Birliği'nin ortak gümrük tarifeleri uygulanmaktadır. Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden yapılan ithalatta izin ve miktar sınırlaması yoktur.

Diğer taraftan Kanarya Adaları, 1 Temmuz 1991 tarihinden bu yana Avrupa Gümrük Birliği'ne dahil edilmiştir. Kanarya Adaları'nın ticari ilişkileri, ayrı bir rejimle düzenlenmiştir. Bu rejim belirlenmiş tarımsal ürünler için topluluk içi yardımları düzenlemekte ve üçüncü ülkelerden yapılacak ithalatta muafiyet imkanı içermektedir.

Ceuta ve Melilla, Avrupa Gümrük Birliği'ne dahil değildir. Bu bölgelerin dış ticaretinde, İspanya'nın ticari rejiminden farklı ve geleneksel serbest ticaret esasına dayalı bir ticaret rejimi uygulanmaktadır.

6.2. İthalat Rejimi

Birlik üyesi olmayan ülkelerle gerçekleştirilen tarım ürünleri ithalatında ne bölgesel ne de ulusal bir kısıtlama getirilmeksizin serbest ticaret politikası izlenmekte, sadece ithal edilecek malın bağlı bulunduğu tarımsal kuruluşun normlarına uygun olup olmadığı konusunda teminat olarak (AGRIM) ithalat sertifikası istenmektedir. Genel kurallara istisna olarak bazı tütün çeşitleri ve fildiő ithalatı için izne gerek duyulmaktadır.

AB dışı ülkelerden yapılacak sanayi ürünleri ithalatında da bazı istisnalar hariç olmak üzere serbest ticaret politikası izlenmektedir. Bu istisnalardan biri, bazı ülkelerden daha önceden belirlenmiş ürünlerin ithalatında miktar kısıtlamaları ve kontrol önlemleri uygulanmasıdır. Bu tür kısıtlamalara konu olan ürünler arasında tekstil ürünleri, eldiven, ayakkabı, porselen, cam ve seramik mamuller, çelikten mamul ürünler, oyuncaklar, bazı kimyasal ürünler yer almaktadır. Diğer taraftan uyuşturucular, ateşli silahlar, patlayıcılar ve cephaneye gibi bazı maddelerin ithalatı özel lisanslara tabidir.

Atlantik Kırmızı Tuna (Belize, Panama ve Honduras menşeli), bakır sülfat içeren oyuncaklar, narkotikler ve uyuşturucular, asbestos, L-tryptophane ve bu maddeyi içeren ürünler, gıda şeklinde kokulu plastik silgiler, cıvalı tıbbi termometreler ve ABD menşeli et hormonları'nın İspanya'ya ithalatı yasaktır. Bu ürünlerden ABD menşeli et ve hormonlar dışında kalan ürünlerin ihracatı da yasaklanmıştır.

6.3. İhracat Rejimi

Gerek tarım gerekse sanayi ürünlerinin AB dışı ülkelere ihracatında da tamamen serbest ticaret politikası izlenmektedir. Bazı ürünler menşeline bakılmaksızın Avrupa Birliği'nin getirdiği zorunluluklar sebebiyle birtakım mevzuatlarla sınırlandırılmıştır. Diğer taraftan bütün birlik ülkeleri için özellikle haklı rekabeti destekleyici çeşitli garanti sistemleri getirmek gibi yine topluluğun koyduğu birtakım teknik zorunluluklar söz konusudur. ISO kalite normları 9000 serisi kaliteyi garantileyen ve rekabet faktörünü ön plana çıkaran bir uygulamadır. Çevreyi koruyan ISO 14000 serisi de aynı derecede önem taşımaktadır.

6.4. Tarifeler ve Diğer Vergiler

Ülkede üç farklı KDV oranı uygulanmaktadır. Eylül 2012'dan itibaren genel KDV oranı %21, azaltılmış KDV oranı %10 ve en düşük KDV oranı da %4 olarak düzenlenmiştir. Azaltılmış KDV oranı; ulaşım hizmetleri, ücretli yollar, yolcu taşıma, sergiler ve fuarlar, sağlık ürünleri ve ekipmanları, temel olmayan gıda ürünleri ve su, çöp toplama ve işleme, böcek ilaçlama, amatör spor etkinlikleri, atık su arıtma için geçerlidir. %4'lük oran ise; temel gıda ürünleri (ekmek, süt, peynir, yumurta, sebze, meyve, tahıllar ve patates), kitap, gazete ve dergiler (elektronik olanlara standart vergi oranı), ilaçlar için uygulanmaktadır.

Avrupa Birliği modeli çerçevesinde, devlet veya lisanslı kuruluşlar tarafından sağlanan eğitim, tüm eğitim düzeylerindeki müfredatta yer alan özel eğitim, kamu kurumu veya dernekler tarafından sağlanan spor hizmetleri, müze, kütüphane, seminer ve konferans gibi kültürel hizmetler, sanatçılar, yazarlar, besteciler ve sanatsal ve bilimsel çalışma çevirmenleri, sigorta ve posta ile ilgili hizmetler KDV'den muaf tutulmuştur. Kanarya Adaları, Ceuta ve Melilla'da katma değer vergisi uygulanmamakla beraber, Kanarya Adaları'nda %5 oranında dolaylı genel vergi, Ceuta ve Melilla'da ise üretim, hizmetler ve ithalatta Kanarya Adaları'nda geçerli olan standart verginin benzeri uygulanmaktadır.

Şirketler için vergi yükümlülüğü, net gelir üzerinden %30 oranındadır. Bunun haricinde bazı özel vergi oranları da mevcuttur. Ayrıntılı bilgi <http://www.investinspain.org/> adresinden alınabilir.

1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'nın kabulü ve 1 Ocak 1996 tarihinde Türkiye ile AB arasında Gümrük Birliği'nin yürürlüğe konulmasıyla, ülkemiz ve İspanya arasında gümrük vergileri sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünlerinde sıfırlanmıştır.

6.5. Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Bazı ürünler menşesine bakılmaksızın Avrupa Birliği'nin getirdiği zorunluluklar sebebiyle birtakım mevzuatlarla sınırlandırılmıştır. Diğer taraftan bütün birlik ülkeleri için özellikle haklı rekabeti destekleyici çeşitli garanti sistemleri getirmek gibi yine topluluğun koyduğu birtakım teknik zorunluluklar söz konusudur. ISO kalite normları 9000 serisi ve HACCP kaliteyi garantileyen ve rekabet faktörünü ön plana çıkaran bir uygulamadır. Çevre üzerine ISO 14000 serisi ve OHSAS 18001 teknik özelliklerine göre iş kazalarını önleme sertifikası da her geçen gün daha önem kazanmışlardır. GLOBALGAP (eski adıyla EUREPGAP) sertifikasının alınması zorunlu olmamakla birlikte ürün satın almada tercih nedenidir.

AB kuralları gereğince bazı sanayi ürünlerinin AB ülkelerine ithal edilebilmesi için AB teknik mevzuatına uyumlu olması gerekir. CE işareti bu kapsamdaki uygulamalardan biridir ve birçok sanayi ürünü CE işareti bulunması zorunludur. Ürünlerin, CE işaretli olarak piyasaya sunulmasından üretici sorumludur. Ancak, eğer üretici ya da üreticinin yetkili temsilcisi Avrupa Birliği içinde değilse, bu sorumluluğu ithalatçı yerine getirmek zorundadır. Bir başka deyişle, ithalatçı ithal ettiği ürünlerin AB normlarına uygun olduğunu garanti etmek zorundadır.

AB genelinde gıdalarla ilgili genel prensiplerin ve temel düzenlemelerin çerçevesini belirleyen EC 178/2002 sayılı düzenleme ile Gıda Yasası uygulanmaktadır. 2002 yılı içerisinde yürürlüğe giren bu düzenlemeyle, aynı zamanda, AB Gıda Güvenliği Otoritesi kurulmuş ve gıda güvenliği konusundaki uygulanması zorunlu prosedürler belirlenmiştir. Düzenleme genel olarak Genel Gıda Yasası olarak bilinmekte olup, gıdaların izlenebilirliği konusunda da düzenlemeleri içermektedir (Madde 18). Genel Gıda Yasası'nın belirlediği ana başlıklar Ocak 2005 tarihinde uygulamaya girmiştir.

İspanya'da gıda ürünlerinin standart ve belgelendirilmesine ilişkin kurallar AB direktifleri ile tamamen uyumlu halde bulunmaktadır. Bu anlamda herhangi bir AB ülkesinde serbest dolaşıma giren bir gıda ürününün herhangi başka bir teste tabi tutulmadan İspanya'ya ithalatı ve iç pazarda satışı mümkün olmaktadır.

AB genelinde pazara sunulan taze meyve ve sebze ürünlerinin kalite ve etiketlemelerine ilişkin pazarlama standartları AB Ortak Tarım Politikası çerçevesinde çıkartılan EC 2200/96 sayılı kararname ile 28 Ekim 1996 tarihinde belirlenmiştir. Bu yasayla öngörülen standartlara sahip olmayan ürünler pazara sunulamamakta ve pazardan kaldırılmaktadır. AB pazarlama standart düzenlemeleri çerçevesinde kalite standartları belirlenmiş diğer ürünler arasında taze ve soğutulmuş balık (EC 2406/1996) , yumurta (EC 1028/2006), zeytinyağı (EC 1019/2002) ile birlikte sert kabuklu meyveler arasında kabuklu fındık (EC 1284/2002) ve kabuklu ceviz bulunmaktadır.

İspanya'da standartlara ilişkin uygulamalar İspanya'nın standart ve sertifikasyon kuruluşu olan Asociacion Espanola de Normalizacion y Certificacion - AENOR tarafından yürütülmektedir. AB'de standartların oluşturulma süreci sanayi tarafından önerilerek yada AB Komisyonu tarafından zorunlu hale getirilerek başlatılmakta ve ulusal veya uluslararası alanda faaliyet gösteren bağımsız standart geliştirme kuruluşları tarafından yürütülmektedir.

AB’de birçok standart ISO gibi uluslararası standart kuruluşlarının standartlarına uyarlanmaktadır. AB’de elektronik ve telekomünikasyon standartları haricinde bütün standartlar CEN (Avrupa Standartlar Komitesi) tarafından ele alınmaktadır.

Standartlar CEN bünyesinde teknik komite veya çalışma grupları vasıtasıyla oluşturulmaktadır. İspanya’dan AENOR gibi diğer AB ülkelerinin ulusal standart kuruluşları CEN’in üyelerini oluşturmaktadır. AENOR İspanya’da standartların ve sertifika programlarının geliştirilmesinden sorumludur. AENOR tarafından adapte edilen standartlar, İspanyol Standartları (UNE) olarak resmi gazetede yayınlanmaktadır. AENOR’un web sayfasında standartlara ilişkin bir arama motoru da bulunmakta olup, buradan ücret mukabili İspanyolca dilinde tüm standartlara ulaşılması mümkündür.

İspanya’nın akreditasyon kurumu ise Entidad Nacional de Acreditacion - ENAC’tır. Ulusal seviyede, İspanyol Bakanlıklarıyla birlikte otonom ve yerel bölge otoriteleri yetki alanları çerçevesinde ENAC akreditasyonunu kabul etmektedir. ENAC tarafından akredite edilen yetkili laboratuvarlar veya sertifikalandırma kuruluşları belgelendirme yapabilmektedir. Bu çerçevede firma, ürün veya hizmetlerin belirli normlara (ulusal bazda UNE standartları veya uluslararası bazda ISO standartları vb.) uyum sağladığına ilişkin belgelendirme yapılmaktadır.

7. TÜRKİYE İLE TİCARET

Başlıca İhraç Ürünlerimiz: Otomobil, tekstil, eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, karayolu taşıtları aksam ve parçaları. (Türkiye, İspanya’nın tekstil ve konfeksiyon ithalatında ÇHC’nin ardından ikinci sırada gelmektedir.)

Başlıca İthal Ürünlerimiz : giyim ürünleri, kara ulaşım araçları, otomotiv sanayi ürünleri, tıbbi ilaçlar, kimyasal maddeler ve demir-çelik ürünleri. (Türkiye, İspanya’nın ABD ve Fas’tan sonra AB ülkeleri dışındaki en büyük 3. ihracat pazarıdır.)

Tablo 6: İspanya’nın Türkiye ile Dış Ticareti (1000\$)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2016	4,988,483	5,679,305	10,667,788	-690,822
2017	6,302,135	6,372,911	12,675,046	-70,776
2018	7,710,464	5,492,394	13,202,858	2,218,070

Kaynak: Trademap

Tablo 7: Türkiye’nin İspanya’ya İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)

GTİP NO	GTİP AÇIKLAMA	2016	2017	2018
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	646,220	904,954	1,044,451
6204	Kadın/kız çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	389,674	545,536	663,303
7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. Fazla	112,094	268,622	428,772
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	47,492	192,940	411,321
6203	Erkek/erkek çocuk için takım, takım elbise, ceket vs.	266,702	285,594	306,817
6109	Tiştört, fanila, diğer iç giyim eşyası (örme)	237,620	299,268	293,968
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. Eşya (örme)	171,499	194,743	230,605
6104	Kadın/kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, pantolon vs. (örme)	168,465	156,260	206,558
6206	Kadın/kız çocuk için gömlek, bluz, vs.	119,944	153,826	196,250
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	187,448	183,138	196,194
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	220,233	241,777	187,766
6205	Erkek/erkek çocuk için gömlek	100,631	128,424	130,791
7210	Demir/çelik yassı mamul, kaplı, sıvanmış (600mm. Den geniş)	3,578	42,273	124,341
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	63,682	77,649	122,335
8701	Traktörler	65,444	68,414	99,450
8450	Çamaşır yıkama makineleri	83,407	79,222	96,702
6106	Kadın/kız çocuk için bluz, gömlek, gömlek; bluz (örme)	44,288	40,971	80,832
8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	72,154	80,619	79,801

2836	Balıklar (dondurulmuş)	50,314	39,709	71,717
8702	Toplu halde yolcu taşımağa mahsus motorlu taşıtlar	43,829	45,982	68,345
2529	Feldispat; lösit; nefelin ve siyenit nefelin; florspat	33,734	48,825	65,831
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	37,842	52,478	64,178
3920	Plastikten diğer levha,yaprak,pelikül ve lamalar	34,381	41,233	61,848
9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	47,025	99,066	61,778

Kaynak: Trademap

Tablo 8:Türkiye'nin İspanya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)

GTİP NO	GTİP AÇIKLAMA	2016	2017	2018
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	1,493,037	1,272,029	852,763
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	257,669	255,729	255,857
7901	İşlenmemiş çinko	71,956	135,961	156,223
2902	Siklik hidrokarbonlar	134,174	174,113	154,929
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	103,237	128,169	148,882
8802	Diğer hava taşıtları, uzay araçları	298	273,456	144,637
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	75,835	115,416	144,189
7403	Aritilmiş bakır, işlenmemiş bakır alaşımları	122,617	123,753	132,897
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	265,653	189,455	117,805
0102	Canlı büyükbaş hayvanlar	0	58,016	91,626
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	105,811	104,016	91,012
7213	Demir/çelik filmaşın (sıcak haddelenmiş, rulo halinde)	91,396	93,496	89,036
8545	Karbon elektrotları, karbon fırçaları, lamba karbonları, pil karbonları ve diğer grafit maddeler	23,052	29,025	81,219
7219	Paslanmaz çelikten yassı hadde mamulü (600mm den geniş)	58,105	72,342	79,094
7216	Demir/alaşımsız çelikten profil	57,115	66,437	74,469
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	56,475	65,852	73,423
9032	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazları	37,593	76,512	71,135
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	89,782	88,036	69,560
8502	Elektrojen grupları, rotatif elektrik konvertisörleri	189,056	71,349	63,572
7225	Alaşımlı çeliklerden yassı hadde mamulü (genişlik 600mm.den çok)	24,014	62,190	55,915
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	5,485	43,440	55,881
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksit-alkid reçineler vb (ilk şekilde)	41,321	48,186	54,851

Kaynak: Trade Map

8. BURSA İLİNİN İSPANYA İLE DIŞ TİCARETİ

2018 yılında Bursa ilinden İspanya'ya 774,4 milyon dolar ihracat gerçekleştirilirken, ithalat rakamı 340,7 milyon dolar olmuştur.

2019 verilerince Bursa'da İspanya sermayeli 28 firma bulunmaktadır.

Uludağ İhracatçı Birlikleri'nin verilerine göre ise Bursa'dan İspanya'ya ihracat yapan firma sayımız 442'dir.

Tablo 9: Bursa ilinin İspanya ile Dış Ticareti (1000\$)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2015	485,856,358	294,422,093	780,278,451	191,434,265
2016	606,175,859	332,756,635	938,932,494	273,419,224
2017	668,598,475	365,416,316	1,034,014,791	303,182,159
2018	774,386,736	340,755,696	1,115,142,432	433,631,040

Kaynak: TÜİK

9. İKİ ÜLKE ARASINDAKİ ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

ANLAŞMA ADI	İMZA TARİHİ
İkili Hava Ulaştırması Anlaşması	15 Temmuz 1975
Ekonomik ve Sınai İşbirliği Anlaşması	06 Şubat 1992
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	15 Şubat 1995
Türkiye İspanya Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	03 Mart 1998
Ekonomik ve Mali İşbirliği Mutabakat Zaptı	13 Ocak 1998
Türkiye İspanya Ortak Çalışma Grubu Toplantısı Mutabakat Zaptı	26 Eylül 1998
Türkiye İspanya KEK I. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	28 Ekim 1998
Türkiye İspanya KOBİ'lere İlişkin Konularda İşbirliği Mutabakat Zaptı	28 Ekim 1998
Yeniden Yapılanma İçin Mali İşbirliği Mutabakat Zaptı	30 Kasım 1999
Çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması	18 Aralık 2003

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, Anlaşmalar Genel Müdürlüğü

10. PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

10.1. Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

İspanya, Endüstriyel Mülkiyetin Korunmasına ilişkin Paris Sözleşmesi'ne taraf olmanın yanı sıra Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) üyesidir. Ülkede 1986 yılında çıkarılan kanunla fikri mülkiyet konuları Avrupa Patent Sözleşmesi (Münih Sözleşmesi) ile uyumlandırılmıştır. Patent İşbirliği Anlaşması (PCT) ve Madrid Protokolü'ne de taraf olan İspanya'da, 1988 yılında çıkarılan Ticari Marka Kanunu ve Fikri Mülkiyet Kanunu ile markalar ve telif hakları korunmakta ve AB uygulamalarına uyum sağlanmaktadır.

Diğer taraftan AB ülkelerindeki markaların denetimini yaparak iç piyasanın uyumunu sağlayan İç Piyasa Standardizasyon Ofisi (OHIM) 1996 yılından bu yana İspanya Alicante'de faaliyetlerini sürdürmektedir.

10.2. Dağıtım Kanalları

İspanyol ekonomisinin büyümesine paralel olarak özellikle tüketici piyasasında dağıtım kanallarının önemi artmıştır. Toptancıların, perakende mağazaların, ülkede sayıları giderek artan büyük çok uluslu süpermarketlerin ve merkezi satın alma birimlerinin (central purchasing units) tercih ettikleri yeni ve karmaşık metotlara kadar dağıtım kanalları sektörü büyük gelişme göstermiştir.

İspanya'daki ticari dağıtım yapısı, çok önemli bir teknolojik değişime uğramış, self-servis satış teknikleri hızla gelişmiştir. Dağıtım sektörü, ülkede değişik satın alma kalıplarındaki tüketici gruplarına hizmet veren kuruluşların ortaya çıkmasıyla daha da büyümüştür.

Diğer batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi İspanya'da da fiyat, satın alma kararının en önemli belirleyicisi olma özelliğini korumaktadır. Bununla beraber, maliyet, kredi ve ödeme koşulları ile satış sonrası hizmetler de, ülkede faaliyet göstermek isteyen firmaların pazarlama alanında başarılı olabilmesinde çok büyük rol oynamaktadır.

Ülke piyasasında, en önemli rakipler diğer AB ülkeleri, ABD ve Japonya'dır. Bu ülkelerin ürünlerinin yüksek teknoloji içermesi ve kalite düzeyinin yüksek olması, ayrıca AB kaynaklı ihracatların hükümetler tarafından ticareti geliştirme faaliyetleri kapsamında desteklenmesi, ödeme koşullarında esneklik ve satış sonrası hizmetler sağlanması, ortak promosyon faaliyetleri gerçekleştirilmesi ve ürünlerin yerel piyasa ihtiyaçlarına göre uyumlandırılması İspanya piyasasında rekabeti artıran faktörler olarak ön plana çıkmaktadır.

Büyük mağazalar ve hipermarketler, İspanya'daki perakende dağıtımda en önemli yeri tutmaktadır. Hipermarketler, uyguladıkları geleneksel piyasa fiyatlarıyla pazar paylarını arttırmışlardır. Ayrıca, 1980'li yılların başından bu yana, özellikle büyük şehirlerdeki alışveriş merkezleri hem sayı olarak artmış, hem de ürün yelpazesinin çeşitliliği bakımından gelişmiştir. Bunlara ilave olarak ülkede son yıllarda, çeşitli sektörlerde uzmanlaşmış büyük süpermarketler ile franchising şeklinde faaliyet gösteren fabrika çıkış mağaza zincirlerinin sayısı da artmaktadır.

İspanya piyasası, Madrid ve Barselona merkezinde faaliyet gösteren bir dizi bölgesel piyasadan oluşmaktadır. Dağıtıcılar, aracılar, yabancı temsilcilikler ve devlet kontrolündeki birimlerin büyük çoğunluğu bu iki merkezde faaliyet göstermekte, bunların dışında kalan bölgelerde faaliyet gösteren aracı ve şubeler ise tedariklerini çok büyük ölçüde bu iki merkezden sağlamaktadır. Dolayısıyla ülkede faaliyet göstermek isteyen yabancı firmaların başarı sağlaması, yine bu iki merkezde temsilcilik açmak ya da bir dağıtıcı veya aracı ile anlaşma yapma yoluyla mümkün olabilmektedir. Bununla beraber, bu bölgeler dışında kalan alanlarda imalat yapanlara sağlanan teşviklere bağlı olarak son yıllarda yatırım yapmak için diğer bölgeleri tercih eden firmalar görülmektedir.

İspanya gıda sektöründe, franchising yöntemi ile çalışan restoran zincirleri, "self-servis" türü işletmeler ve özellikle süpermarket ve hipermarketlerin sayısında son yıllarda kayda değer artış görülürken, geleneksel gıda satış mağazalarının sektördeki pazar payları gittikçe azalmaktadır.

Ülkede, önümüzdeki yıllarda, küçük ölçekli satış birimlerinin yerini, doğrudan eve satış (kapıdan satış) ile indirimli veya 24 saat hizmet veren mağazalar yoluyla perakende satış ve dağıtım yapan kuruluşların alması beklenmektedir.

10.3. Tüketici Tercihleri

Ülkede bölgesel ekonomik ve kültürel farklılıklar ile dil farklılıkları, tüketicilerin satın alma davranış ve alışkanlıklarının yanı sıra dağıtıcıların satın alma kararları ile pazarlama tekniklerini de etkilemektedir.

İspanya'da başta büyük şehirler olmak üzere kredi kartları yaygın biçimde kullanılmaktadır. İspanyol tüketiciler arasında satış sonrası hizmetlere yönelik talep giderek artmaktadır. Ülkede halen tüm teknik özellikli ürünler ile bazı tüketim malları için satış sonrası hizmetler sunulmaktadır.

Ekonomik krizin İspanyol tüketiciler üzerindeki etkisi büyük etkisi olmuştur. Tüketicilerin alışveriş alışkanlıkları değişmiş ve tüketiciler daha az alışveriş yapar durumdadır. Kriz sırasında tüketicilerin değişen davranışlarına örnek olarak daha ihtiyatlı kredi kartı alımları verilebilir. Kriz öncesinde İspanyol tüketicilerin kredi kartlarını çok fazla kullandıkları ve yeni kredi kartı aldıkları göz önüne alındığında krizin bu davranış üzerindeki önemli etkisinden söz etmek mümkündür.

Birçok İspanyol tüketici ekonomik durum iyileştiğinde daha az tasarrufa gideceklerini belirtmektedir. Bununla beraber toplumun %43'ü faturalarında tasarrufa gitmeye devam edeceklerini belirtirken, %36'sı sadece telefon faturalarında tasarrufa gideceklerini ifade etmektedir. Toplumun %36'sı daha ucuz ürünleri almaya devam edeceklerini, %30'u daha az giyim eşyası alacağını belirtmektedir. Ulaşım konusunda ise toplumun %18'i kendi arabalarını kullanmaktan ziyade daha sık toplu taşımayı kullanmayı planladığını beyan etmektedir.

Ekonomik kriz tüketicilerin alışveriş alışkanlıklarının da katma değerli ve fonksiyonel ürünleri tercih etmeleri yönünde değiştirmiştir. Sonuç olarak piyasaya sürülen yeni ürünler de bu yeni tüketicileri hedef almaktadır. Kozmetik sektörü de tüketici beklentileri doğrultusunda ürünlerini "fonksiyonel kozmetik ürünleri" şeklinde adapte etmişlerdir. Harcanabilir gelirdeki tasarruf oranları %10'lardan yaklaşık %15'lere çıkmıştır. Tüketici güveninin azalmasıyla birlikte tasarruf oranının daha da artması beklenmektedir.

Büyük perakende zincirleri durgunluğun etkilerini yumuşatmak için sürekli yeni ve yenilikçi hizmetler sunmaktadır. Örneğin, bazı firmalar tüketicilerin ilgisini çekmek amacıyla şarap tadım etkinlikleri ve şarap imalathanelerine gezi düzenlemişlerdir.

Düşünmeden yapılan alışverişler de krizden önemli ölçüde etkilenmiştir. Tüketiciler günlük olarak ne kadar harcadıklarının bilincindedirler. Markalı ürünler daha az tercih edilirken, özellikle marketlerin kendi özel markaları fiyat avantajı nedeniyle daha çok tercih edilmektedir. İnsanlar profesyonel tamircilere para ödemek yerine kendi tamiratlarını kendileri yapma eğilimine girmişlerdir. Hazır yemekler de krizden büyük ölçüde etkilenmişlerdir çünkü tüketiciler daha ucuz ve sağlıklı olan evde kendi yemeklerini kendileri pişirme eğilimine girmişlerdir. Ekonomik kriz katalizör görevi görerek tüketici alışkanlıklarını değiştirmiştir ve krizden toparlanma sağlansa bile tüketici alışkanlıklarının kolay kolay değişmesi beklenmemektedir.

Harcanabilir gelir azaldıkça tüketiciler satın alma kararlarında daha seçici davranmaktadır. Kriz dönemi boyunca tüketiciler moda ürünleri pek tercih etmemektedirler. Bunun yerine ne kadar harcadıkları konusunda daha bilinçli olup, harcamalarını daha fonksiyonel ve sağlıklı ürünlere yönlendirmektedirler. Yeni tüketici eğilimlerinden faydalanan pazar bölümleri; indirim mağazaları, sağlıklı ve organik gıda ürünleri ve DIY (Do It Yourself) ürünlerdir. DIY ürünler; yapı malzemeleri, hırdavat, elektrik malzemeleri, el aletleri ve aksesuarları, elektrikli el aletleri ve aksesuarları, boya/ev dekorasyon, duvar/pencere kaplamaları, sıhhi tesisat/ısıtma/soğutma, doğrama/kapı/pencere, mutfak ve banyo ürünleri, bahçe bakımı, barbekü ve diğer bahçe ürünleri bahçe ürünleri, bahçe ürünleri, bahçe yapıları, vb. sadece profesyonel olmayan kullanıcılar tarafından perakende olarak satın alınan ürünler olarak tanımlanmaktadır.

İspanyol tüketicisi DIY (Do It Yourself) ürünlerde kalite ve yenilikçilik yerine fiyatı ön planda tutmaktadır ve önümüzdeki dönemde söz konusu ürünlere olan eğilimin artması beklenmektedir.

Taze gıda ürünlerine olan talebin sağlıklı yaşam eğilimi doğrultusunda artması beklenmektedir. İspanyolların tasarruf yapabildiği her yerde tasarruf yapma eğilimi evde yemek pişirme eğilimlerini canlandırmıştır. Hazır gıdanın türüne göre değişmekle beraber İspanyolların yarısı hazır gıdaları düzenli olarak tüketmektedirler. Kriz öncesinde zaman darlığı hazır yemeklere olan talebin nedeni olurken, işsizliğin artmasıyla evde zaman geçiren kişi sayısının artmasıyla evde yemek pişirme eğilimi artmış ve bu durum hazır gıdalara olan talebi düşürmüştür.

Almanya'daki ortaya çıkan EHEC mikrobi üzerine Rusya, AB ülkelerinden her türlü sebze ithalatını yasaklamıştır. AB Komisyonu, İspanya'dan gelen salatalıklarda bir problemin olmadığı ortaya çıkınca sağlık ikazını kaldırmıştı. Almanya'da yapılan testlerde salatalıklarda bulunan bakterilerin, EHEC mikropları olmadığı tespit edildi. İspanya'da yapılan testlerde hastalığa neden olan mikropların salatalıklarda bulunmadığı ortaya çıkmıştı. Bu gibi krizler de tüketici tercihlerini etkilemekte ve dış ticarete de yansımaktadır.

10.4. Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Ülkede AB tarafından belirlenen zorunlu ve isteğe bağlı etiketleme kurallarının yanı sıra ulusal düzeyde isteğe bağlı etiketleme kuralları da uygulanmaktadır. Bu nedenle etiketleme ve belgeleme yükümlülüklerine ilişkin mevzuatın karmaşıklığı ve sık sık değişmesinden dolayı nakliye öncesinde ithalatçılardan uygun belgeleri talep etmek faydalı olacaktır.

AB belirli ürünlerin standart miktarda ambalajlanması için düzenleme yapmıştır. 80/232/EC nolu Konsey Direktifi ürün ambalajlarının sahip olması gereken boyutları düzenlemektedir.

Etiketleme veya test yükümlülüklerine tabi olan belirli ürün kategorileri bulunmaktadır. Bunlardan başta geleni gıda ürünleridir. Neredeyse her türlü gıda ürünü için hazırlama, saklama ve atık maddelerine ilişkin standartlar Sağlık Bakanlığı (The Directorate General of Health) tarafından belirlenmektedir. Bu ürünleri taşıyan konteynerlerin üzerinde, ürünün özelliklerini, içeriğini, ağırlık ve hacmini, üretim, paketleme, son kullanma vb. tarihlerini, saklama koşullarını, menşe ülkesini, üretici bilgilerini içeren etiketler bulundurulması zorunludur. Eğer orijinal etiket İspanyolca değilse, aynı bilgileri içeren İspanyolca bir etiketin hazırlanarak konteyner üzerine yapıştırılması gerekmektedir. Diğer taraftan süt ürünleri, margarin, çikolata ve sabunlar için daha teknik bazı etiketleme yükümlülükleri bulunmaktadır. Şarap ve diğer alkollü içecekler ise İspanyol standartlarıyla uyumlu olmalıdır.

İspanya'nın gerek gümrük, gerekse satış noktası düzenlemeleri, tüm tekstil ve hazır giyim ürünlerinin İspanyolca etiket taşımasını zorunlu tutmaktadır. Standart İspanyol tekstil kodu ve içerik de etikette belirtilmelidir. 1987 yılında çıkarılan bir kararname ile düzenlenen mevzuat çerçevesinde, tekstil içeriği, paketleme ve etiketleme yükümlülükleri çok spesifik ve geniş kapsamlı belirlenmiştir.

İlaç, eczacılık ve kozmetik ürünleri, ülkeye girişten önce Sağlık Bakanlığı'nın teknik gözetimine ve tesciline tabidir. Gıda ürünlerinde olduğu gibi bu ürünlerde de kimyasal bileşimi içeren çok detaylı etiketleme yükümlülükleri bulunmaktadır.

Ülkeye ithal edilen gübreler, yerel Tarım Bakanlığı Ofisi tarafından kaydedilmektedir. Bu ürünlerin ülkeye girişi sırasında gümrüklerde gözetim ve kontrolü yapılmaktadır. Yine bu ürünlerle ilgili olan reklam ve tanıtım amaçlı tüm basılı materyal Tarım Bakanlığı tarafından onaylanmalı ve İspanyolca olarak hazırlanmalıdır.

Ülkeye ithal edilen değerli madenler İspanyol Garanti Bürosu tarafından değerlendirilip etiketlenmektedir. Diğer taraftan ithal edilen ateşli silahlar, motorlu taşıtlar, dış lastikler ve iç tüpler de çeşitli etiketleme yükümlülüklerine tabidir. Ayrıca tarım ürünleri konusundaki tüm paketleme, ambalaj ve etiketleme yükümlülükleri AB mevzuatı ile uyumludur, ancak etiketler İspanyolca olarak hazırlanmalıdır.

AB henüz zorunlu tutmamakla birlikte, Çevre Etiket (Eco-labelling) İspanya'da tercih edilmektedir. Çevre Etiket ile ilgili bilgi aşağıdaki web sayfalarından alınabilir.

<http://ec.europa.eu/comm/environment/>
http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm

10.5. Satış Teknikleri ve Satış Etkileyen Faktörler

Yakın zamana kadar İspanya piyasasında müşteri memnuniyeti çok büyük önem arz eden konular arasında yer almamakla beraber, özellikle yabancı firmaların pazara girişiyle bu durum değişmiştir. Ülkede 1994 yılından bu yana tüketiciyi koruma mevzuatı uygulanmaktadır. Özellikle büyük miktardaki satışlarda kişisel ilişkiler fiyat ve kalitenin bile önüne geçebilen bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Ülkede genellikle satın alma kararları firmaların yöneticileri tarafından verilmekte, bu yöneticiler karar alırken çeşitli bölümlerin fikrini almak istediğinden işlemler uzun zaman alabilmektedir.

Ülkede büyük mağazalar, alışveriş merkezleri ve hipermarketler tarafından, alışveriş kartları, indirimler ve müşteriye özel promosyonlar yoluyla, "müşteri sadakati" ve bağımlılık yaratma çalışmaları yapılmaktadır. Diğer taraftan, doğrudan pazarlama, posta yoluyla satış, telefonla pazarlama ve elektronik ticaret gibi yeni satış teknikleri giderek yaygınlaşmaktadır.

10.6. Fiyatlandırma ve Ödeme Koşulları

Ülkede fiyatlandırma için klasik yöntemler kullanılmaktadır. Ancak kar marjları nispeten yüksek tutulmaktadır. Ödemeler genellikle 30, 60 veya 90 günlük vadelerle gerçekleştirilmektedir. Ancak büyük şirketler ve perakendeciler pazarlık yöntemiyle bu süreyi 6 aya kadar uzatabilmektedir.

Ülkeyle iş yapacak firmaların, avro kullanımına ve gerektiğinde isteğe bağlı olarak avro cinsinden fiyatlandırmaya hazırlıklı olmaları gerekmektedir.

10.7. Kamu İhaleleri

İspanya'da tüm yetkili idari birimler 1995 yılında çıkarılan mevzuata uygun prosedürleri takip etmek zorundadır. İhale açmaya yetkili birimler, merkezi hükümet (Bakanlıklar ve Müsteşarlıklar), otonom komiteler (yerel hükümetler), yerel belediyeler ve devlete ait şirketlerdir. Bütün talepler İspanyol Resmi Gazetesi'nde yayımlanmaktadır. Hükümet projelerine teklif verilmesi için yayımlanan davetiyelerin ihale tarihinden en az 26 gün önce yayımlanması gerekmektedir. Ayrıca 4,5 milyon dolar üzerindeki ihalelerin ilamları en az 40 gün önce AB bülteninde yayımlanmaktadır. 12 milyon avro ve üstü anlaşmaların Bakanlar Konseyi tarafından onaylanması gerekmektedir.

Kamu ihalelerine katılacak yerli ya da yabancı tüm şirketlerin, Ekonomi Bakanlığı'na kaydettirilmesi gerekmektedir. Ekonomik/mali ve teknik yeterliliği olan tüm firmalar ihalelere katılabilir. Bunu kanıtlamak için şirketin nakit akışı, geçmiş deneyimleri, defterleri, teknik ekipmanı, makineyi ve malzemeyi ya da akademik unvan, deneyim vb. belgelemek gereklidir.

Ülkede kamu ihaleleri açık, sınırlı ya da pazarlık usulünde gerçekleştirilebilmektedir. Açık ihalelerde tüm koşullar ve imkanlar ilgili tüm firmalar açık olacak şekilde duyurulmaktadır. Sınırlı ihalelerde 5 ile 20 arasında değişen sayılarda şirket, ihaleye uygun olup olmadıklarını belgelemeye davet edilerek sonra ihale gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla bu tür ihalelere yabancı firmaların katılması daha zor olmaktadır. Pazarlık usulünde gerçekleşen ihalelere ise en az 3 firma davet edilmektedir. Ancak bazı özel ya da acil durumlarda, ihaleler için başka prosedürler izlenebilmektedir.

İspanyol kamu ihalelerine katılmak isteyen firmalar, ilgili tüm belgeleri İspanyol Konsolosluğu'nda onaylattırmalıdır. Mevzuata göre bu firmaların mutlaka İspanya'da bayi, şube, distribütör, acente vb. gibi yasal bir varlığı bulunmalıdır. Herhangi bir uyuşmazlık halinde yetkili kurum İspanyol mahkemeleridir. Ülkede tahkim uygulaması bulunmamaktadır.

11. İŞADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

12.1. Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

İspanyolların ticari ilişkilerini yakın kişisel ilişkilere paralel yürütme alışkanlıklarından dolayı, İspanya piyasasına girişte en etkili yol, yüz yüze görüşme yapmaktır. Özellikle bir dağıtıcı ya da alıcı ile ilk ilişkinin faks ya da telefon yoluyla değil, yüz yüze bir toplantı yapmak yoluyla gerçekleştirilmesi uygundur.

Ülkedeki firma yöneticilerinin %30'dan daha azının İngilizce konuşabildiği göz önüne alındığında, bu ülke ile ikili ilişkilerde tercüman gerekebileceği unutulmamalıdır. İş çevrelerinde yaygın yabancı dil İngilizce olmakla beraber, satış literatürünün İspanyolca olarak hazırlanması avantaj yaratmaktadır. Ülkede bir toplantıya başlarken, bitirirken ya da anlaşmaya varıldığında el sıkışmak adettir.

Tüm anlaşmalar yazılı hale getirilir ve imzalanır. Eğer daha sonra imzalanacak resmi bir sözleşme ya da anlaşma varsa, ilk olarak sözlü anlaşmaya varmalısınız. İspanyollar her iki tarafın da bir işin ya da anlaşmanın koşullarına tam anlamıyla bağlı kalmasını beklerler.

Kartvizitlerin bir yüzünün İngilizce diğer tarafının ise İspanyolca dilinde bastırılması uygun olacaktır. İspanya iş kültüründe hiyerarşinin ve pozisyonların büyük bir öneminin olduğunun farkında olunmasında fayda vardır. Sizden daha alt derecede bir kişi ile zaman kaybederek iş yapmaya çabalamak pek işe yaramayabilir. Kendi pozisyonunuza denk düşen kişilerle birlikte iş yürütmeniz neticesinde başarıya ulaşılması mümkün olabilir.

İspanya'da hiyerarşi o derece aşırı bir düzeydedir ki "e jefe" veya "el padron" diye adlandırılan patronlar karar verme otoritesini ellerinde bulundururlar. Ast olan kişiler ise otoriteye uyarlar ve sadece emirleri takip ederler. Diğer taraftan İspanyol iş adamları, satın alma davranışları bakımından oldukça muhafazakar bir portre çizmektedir. İspanyollar, profesyonel açıdan resmi ve ciddi davranış biçimlerinden hoşlanmaktadır.

11.1. Para Kullanımı

1 Ocak 1999 tarihinden itibaren ülkenin resmi para birimi avro olarak kabul edilmekle beraber peseta da varlığını korumuştur. 1 Mart 2002 tarihinden itibaren de tüm ödemelerde sadece avro geçerli olmaktadır. İspanya'da başta büyük şehirler olmak üzere kredi kartları yaygın biçimde kullanılmaktadır.

11.2. Pasaport ve Vize İşlemleri

Ülkeye girişte, Avrupa Topluluğu vatandaşları için pasaport ya da nüfus cüzdanı yeterlidir. Diğer ülke vatandaşlarından istenilen belgeler, yasal geçerlilik taşıyan bir pasaport ve İspanya Büyükelçiliği veya konsolosluklarından alınmış geçici giriş veya oturma vizeleridir.

Vize uygulamasının olmadığı ülke vatandaşları için 90 günü aşmamak ve çalışmamak kaydıyla geçici giriş hakkı mevcuttur.

11.3. Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Çalışma Saatleri:

Her otonom bölgede ayrı ayrı kutlanan bazı tatil günleri vardır. Ayrıca ülkede, her çalışanın yılda 30 gün tatil yapma hakkı vardır. Bu tatiller başta Ağustos ayı olmak üzere yaz aylarında (Temmuz-Eylül arası) gerçekleştirilir.

Bankalar - Pazartesi-Cuma 8.30-14.00 arası, Cumartesi günleri 8.30-13.00 arası açıktır. Bankalar, 1 Nisan ile 30 Eylül tarihleri arasında Cumartesi günleri kapalıdır.

Resmi Daireler- Pazartesi-Cuma günleri, saat 08.00-15.00 arası çalışmaktadır.

Diğer İşyerleri - İspanya’da işyerleri, Pazartesi’den Cumartesi’ye kadar 10.00 - 13.30 ve 17.00 - 20.30/21.00 saatleri arasında çalışmaktadır.

Büyük mağazalarda, süpermarketlerde ve hipermarketlerde öğle tatili uygulaması yoktur ve daha geç saatlere kadar hizmet verilmektedir. Rekabet esasları göz önüne alınarak her otonom bölge, işyerlerine yılda en fazla 8 kez, tatillerde veya pazar günleri açık kalma izni vermektedir.

2019 Yılı için Resmi Tatil Günleri:

YENİ YIL	01 OCAK
İYİ CUMA	13 NİSAN
PASKALYA	21 NİSAN
İŞÇİ BAYRAMI	1 MAYIS
MERYEM ANA YORTUSU	15 AĞUSTOS
MİLLİ BAYRAM	12 EKİM
AZİZLER GÜNÜ	01 KASIM
MERYEM ANA’NIN GÜNAHSIZLIĞI YORTUSU	08 ARALIK
NOEL	25 ARALIK

11.4. Kullanılan Lisan

Ülke genelindeki resmi dil İspanyolca (Kastilyano)’dır. Ancak Katalanca, Baskça ve Galiçyaca da özerk bölgelerde (Katalonya, Bask Bölgesi, Galiçya, Valensiya, Navarra ve Balear Adaları) resmi dil olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte Valensiya Bölgesi’nde Katalanca’nın bir bask lehçesi olan Valensiya konuşulmaktadır.

11.5. Ulaşım

Ülkede 47 havalimanı bulunmaktadır. Bunların 33’ünde gümrük kapısı mevcuttur. Madrid havalimanı en yoğun havalimanıdır. Ardından Barcelona ve Palma de Mallorca İspanya’nın en yoğun işleyen havalimanlarıdır.

Türk Hava Yolları’nın haftanın her günü saat 08.10’da ve pazartesi, perşembe ve pazar günleri saat 12.25’te Madrid’e ve haftanın her günü 09.35 ve 14.05’te Barcelona’ya doğrudan uçuşları bulunmaktadır. Madrid ve Barcelona havaalanlarından şehir merkezine ulaşım otobüsler veya şehir içi tren yoluyla sağlanmaktadır. Diğer

tarafından ülkenin tüm büyük şehirlerinde kolaylıkla taksi bulmak mümkündür. Ancak lisanslı taksilerde ücretler, mesafeye ya da saate göre değişkenlik gösterebilmektedir. Taksilerin taksi duraklarından temin edilmesi daha uygundur.

Ülkenin büyük şehirlerini birbirine bağlayan otoyollar iyi durumda olmakla beraber Galiçya ve Asturya bölgelerinin yolları nispeten daha kötü koşullardadır. Diğer taraftan Madrid ile Sevilla ve Malaga arasında hızlı tren çalışmaktadır.

Madrid ve Barselona'daki şehir içi tren oldukça yaygındır. Bu şehirlerdeki metro ve otobüsler de hızlı olmakla beraber özellikle mesai bitiş saatlerinde çok kalabalık olabilmektedir.

11.6. Yerel Saat

İspanya, Greenwich'e göre 1 saat ileridedir (GMT + 1). Yani Türkiye'den 1 saat geridedir. Kanarya Adaları ise tüm yıl boyunca, İspanya'dan bir saat geridedir.

11.7. Telefon Kodları

İspanya ile telefon ya da faks yoluyla iletişim kurmak için öncelikle uluslararası telefon kodu +34 tuşlandıktan sonra 9 haneli telefon numarası girilir. Barselona'nın telefon kodu 93 ve Madrid'in 91'dir.

Özellikle Madrid ve çevresinde, oldukça gelişmiş telekomünikasyon hizmetlerinden faydalanmak mümkündür. Telefon kulübelerinde bozuk para ve telefon kartlarının yanı sıra bazı yerlerde kredi kartları da geçerli olmaktadır.

12. SWOT ANALİZİ

GÜÇLÜ YANLAR - Genç ve iyi eğitilmiş nüfusla fiyatlarda rekabetçi ve yenilikçi uluslararası bir merkezdir - Reform önlemleri (işgücü piyasası, bankacılık sektörü, iflas kanunu vb.) - Yenilenen rekabet gücü ve ihracat sektörünün güçlendirilmesi - Şirketlerin finansal durumunun iyileştirilmesi - Yüksek kaliteli altyapı - Önemli turizm potansiyeli	ZAYIF YANLAR • - Yüksek seviyede özel ve kamu borcu; çok negatif net dış pozisyon - Emek piyasası ikiliği; yüksek yapısal işsizlik - Çok sayıda küçük, verimsiz şirket - Parçalanmış siyasi manzara; Katalonya'daki bağımsızlık dürtüsü ile tehdit edilen ulusal birlik - Özellikle gençlerin işsizlik oranı çok yüksek - Yüksek, daha fazla büyüyen devlet borçluluğu - Mesleki eğitimdeki eksiklikler - Ar & Ge'ye düşük yatırımlar (AB'ye kıyasla)
FIRSATLAR - Tüketimde artış - Özellikle enerji verimliliği konusunda yatırım ve modernizasyon ihtiyacı - AB'nin bir gaz ve elektrik tedarikçisi olarak potansiyel - Portekiz, Latin Amerika ve Kuzey Afrika ile bağlantılar - Turizm	TEHDİTLER - Borç nedeniyle yatırımcıların güvenine bağlılık - Katalonya'nın bağımsızlık çabalarıyla siyasi belirsizlikler - Bölgelerin çözülmemiş yapısal finansman sorunları

13. YARARLI ADRESLER

- **İSPANYA ANKARA BÜYÜKELÇİLİĞİ**

Büyükelçi: Rafael Mendivil PEYDRO

Adres: Prof. Aziz Sancar 8 / 06680 Çankaya – Ankara

Tel: 0312.438 0392 / 0312.440 2169 / 0312 440 1796

Kançılarya Faks: 90.312.442.69.91

E-Posta: emb.ankara@maec.es / emb.ankara.inf@maec.es

- **İSPANYA İSTANBUL BAŞKONSOLOSLUĞU**

Başkonsolos: Carlos Díaz VALCÁRCEL

Adres: Levent Mahallesi, Karanfil Aralığı Sok No:16, 34330 Beşiktaş / İstanbul

Tel: +90 (212) 270 74 10

Faks: +90 212 270 74 84

- **T.C. MADRID BÜYÜKELÇİLİĞİ**

Büyükelçi: Cihad ERGİNAY

Adres: Rafael Calvo, 18 2ªA-B 28010 Madrid

Tel: + 34 913 103 904

Faks: + 34 91 308 66 02

E-Posta: embajada.madrid@mfa.gov.tr

- **MADRID TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ**

Madrid Ticaret Müşaviri: Altuğ LEBLEBİCİLER

Adres: Calle Covarrubias 9, 4 Drch /28010 Madrid – Espana

Tel: +34 91 310 49 99

Faks: +34 91 308 25 51

E-posta: madrid@ekonomi.gov.tr

- **BARCELONA TİCARET ATAŞELİĞİ**

Barcelona Ticaret Ataşesi: Elif Berra TAŞYÜREK

Adres: Paseo De Gracia, 46, 3-1º/Barcelona Spain 08007

Tel: 00 34 932 157 811

Faks: 00 34 932 151 301

E-Posta: barselona@ekonomi.gov.tr

14. KAYNAKÇA

1. Ekonomi Bakanlığı Bilgi Sistemi – www.ekonomi.gov.tr
2. Trademap – www.trademap.org
3. Worldometers - www.worldometers.com
4. CIA World Factbook- <https://www.cia.gov/>
5. Uludağ İhracatçı Birlikleri